

**Reformovaná kresťanská cirkev na Slovensku
- reformovaný cirkevný zbor v Humennom**

***Povojnová
obnova cirkevného života***

roky 1946 – 1953

IV. časť

Vydáva: Presbytérium Reformovaného cirkevného zboru v Humennom

Spracovala:

Graficky spracoval a upravil:

Mgr. Valéria Csontosová

Arpád Csontos

Obnova života v cirkevnom zbore po oslobodení.

Rok 1945

Pre lepšie pochopenie diania v oblasti náboženského života vôbec s prihliadnutím na špecifickú situáciu reformovanej cirkvi, je potrebné uviesť udalosti v týchto rokoch 1945 – 1953 aj v širších súvislostiach.

Slovenská Národná rada už svojim prvým nariadením zo dňa 1. septembra 1944 č. 1 o vykonávaní zákonodarnej, vládnej a výkonnej moci, potvrdila, že vojnový Slovenský štát právne nejestvuje a prevzala všetku štátnu moc s cieľom konštituovať štátnosť v rámci medzinárodno právne trvajúcej ČSR.

Nariadením č. 6 zo dňa 4. septembra 1944 boli zrušené nemeckej a maďarskej národnostnej menšine na Slovensku všetky školy okrem ľudových škôl, ktoré boli zriadené do 6. októbra 1938 a zakázali sa aj bohoslužby v nemeckom a maďarskom jazyku, ak boli zavedené po 6. októbri 1938. Neskôr boli prepustení všetci učitelia a štátni zamestnanci maďarskej a nemeckej národnosti zo zamestnania.

Predsedníctvo SNR malo po potlačení Slovenského národného povstania plné moci a svoju činnosť začalo na oslobodenom území najprv 21. januára v Trebišove a neskôr v Košiciach, kde sa 11. apríla 1945 znova konštituovala SNR a pracovala v kompletnom zložení.

Maďarskí občania, ktorí žili na území opätovne pripojenom k Slovensku podľa pôvodných hraníc pred 2. novembrom 1938, stratili podľa zákona č. 33/1945 Sb. z 15. mája 1945 československé štátne občianstvo a bol im konfiskovaný majetok, boli teda osobami bez štátneho občianstva. Dotklo sa to prevažnej väčšiny veriacich okolo 180 reformovaných zborov ich duchovných, kantorov i učiteľov. Boli zrušené školy a absentovalo vyučovanie náboženstva. Ďalším krokom, ktorý sa dotkol reformovanej cirkvi bolo vysídlenie práceschopných občanov maďarskej národnosti do českého pohraničia, keď na tieto práce bolo na základe zákona č. 88/45 Sb. „O všeobecnej pracovnej povinnosti vysídlených“ 41 640 Maďarov.

Medzitým na Slovensku prebiehala tzv. reslovakizácia, ktorá sa uskutočňovala podľa smernice Zboru povereníkov zo dňa 2. apríla 1946 a neskôr patrila do kompetencie Ministerstva vnútra (Vyhláška č. 20000/I – IV – 1946), keď za Slováka boli pokladané osoby, ktoré sa k tejto národnosti, alebo inej slovanskej národnosti hlásili pri sčítaní ľudu v roku 1930, alebo tie, ktoré sa hlásili k slovenskej národnosti dnes, ak sú slovenského, českého alebo iného slovanského pôvodu a nikdy sa neprevinili voči ČSR, neboli funkcionármi fašistických maďarských politických strán a nepomáhali maďarizácii.

Do 1. júla 1946 sa mohli obyvatelia prinavráteného územia prihlásiť, že majú pôvodnú slovenskú národnosť. Išlo o 410 820 osôb.

Ústredná reslovakizačná komisia do 1. decembra 1948 priznala slovenskú národnosť asi 350 tisíc osobám.

Obyvateľov južného Slovenska postavila pred dilemu – prihlásiť sa za Slováka, alebo zdieľať osudy ľudí bez štátneho občianstva.

Po februári 1948 bola reslovakizácia ukončená a z dlhodobého hľadiska nemala žiadny význam, pretože po jej ústupe nastala re-maďarizácia. (V roku 1960 pri sčítaní ľudu sa prihlásilo k maďarskej národnosti 518 782 osôb).

Veľké straty veriacich reformovaného vierovyznania spôsobila „*Dohoda medzi Československom a Maďarskom o výmene obyvateľstva*“, ktorá nadobudla platnosť 15. mája 1946.

Jej podstatou bolo, že osoby slovenskej a českej národnosti, ktoré sa chcú presťahovať na Slovensko, nadobudnú československé štátne občianstvo. Miesto nich v takom istom počte budú do Maďarska presťahované osoby maďarskej národnosti, ktoré stratili československé štátne občianstvo.

Podľa štatistických údajov v rámci výmeny obyvateľstva prišlo na Slovensko 71 787 osôb slovenskej národnosti (medzi nimi aj pisateľka tejto Kroniky) a do Maďarska sa v rokoch 1945 – 1948 presídlilo 89 660 osôb maďarskej národnosti. Počet reformovaných veriacich tak poklesol na území ČSR takmer o jednu tretinu.

Tento stav trval až do prijatia zákona č. 245/1948 Sb. o štátnom občianstve osôb maďarskej národnosti z 28. októbra 1948.

Občianstvo mohli nadobudnúť len osoby, ktoré 1. novembra 1938 boli československými štátnymi občanmi a zložili sľub vernosti ČSR do 90 dní od nadobudnutia účinnosti zákona.

(Zdroje: *Beňa Jozef, Slovensko a Benešove dekréty, Belimex Bratislava, 2002; Irmanová Eva, Maďarská menšina na Slovensku, Albis International, Ústí na Labem, 2005; Szabó Antal, A Szlovákiai Református Keresztény Egyház története, Regio – Kisebbségtudományi Szemle 1. évf. 3. sz (1990, július) a 4. sz (1990, december; Zvara Juraj, Maďarská menšina na Slovensku po roku 1945, Epoque Bratislava, 1969).*

V kontexte uvedených zákonov a nariadení sa vyvíjala aj situácia v oblasti organizácie Reformovanej kresťanskej cirkvi na Slovensku. Ako je nám známe z už citovaného článku *M. Hromaníka* - „*Ján Tomašul'a*“ - Kalendár reformovaných kresťanov na rok 2001, po celú dobu Slovenskej republiky (1939 – 1945) bola spravovaná Reformovaná cirkev na Slovensku Organizačným výborom ako najvyššou cirkevnou inštanciou.

Poverenie SNR pre školstvo a národnú osvetu na žiadosť Predsedníctva Organizačného výboru zo dňa 10. februára 1945 v Bánovciach nad Ondavou vzalo na vedomie, že Organizačný výbor bude spravovať celú reformovanú cirkev na oslobodenom území, čo dalo na vedomie dňa 4. mája 1945 *Jánovi Tomašul'ovi*.

Dôvody, prečo ďalšie písomnosti boli datované a zasielané z Košíc sú zrejmé, že *Ján Tomašul'a* bol v období od 1. mája do 15. augusta 1945 zamestnaný na Povereníctve slovenskej národnej rady pre školstvo a osvetu v Košiciach a nakoniec sa 1. októbra 1945 s celou rodinou presťahoval do Košíc na trvalý pobyt a na adrese jeho trvalého pobytu vlastne sídlilo aj Predsedníctvo Organizačného výboru Generálnej reformovanej cirkvi v ČSR.

Ako sa dozvedáme zo štúdie *Szabó Antala* z roku 1990, vydal Organizačný výbor československej generálnej cirkvi smernice dňa 24. mája 1945 v Košiciach, ktoré boli aj v maďarskom preklade doručené všetkým zborom, kde žili maďarskí veriaci.

Ich slovenské znenie nemáme t. č. (rok 2009) k dispozícii.

Z maďarskej verzie je nám známe, že bolo zriadených 9 seniorátov, pričom Toryský sa konštituoval až 1. októbra 1945. Spolu bolo na území Slovenska vyše 200 zborov.

Zdôraznené bolo, že dočasnou administráciou seniorátov sú poverení len tí duchovní, ktorí ovládajú slovenský jazyk a sú štátnymi občanmi ČSR.

Senioráty:

1. Užsko - laborecký	slovenský, poverený senior	Jozef Rác
2. Užský	maďarský, - „ -	Sándor Újlaky
3. Ondavsko – zemplínsky	slovenský, - „ -	Pavol Horovčák
4. Zemplínsky	maďarský, - „ -	Sándor Dobos
5. Toryský	slovenský, - „ -	Štefan Könyves
6. Abaújský	maďarský - „ -	József Simon
7. Gemerský	maďarský, - „ -	Lajos Lenkey
8. Tekovský	<i>neuvedený aký</i> - „ -	Ján Szirmai
9. Komárňanský	maďarský, - „ -	Béla Szabó

Szabó Béla bol v roku 1948 vysídlený do Maďarska. Keď sme pátrali po tejto skutočnosti, zistili sme, že jeho meno sa nachádza na listine vysídencov pod č. 495, kde je uvedené:

Meno – *Vojtech Szabó*, bydlisko Bratislava, Molotovová č. 15, povolanie: farár. Zväzok: XIX – A -/5 -d – III. j.árás Pozsony.

Podrobnejšie informácie o jeho osude nám poskytla duchovná *Aranka Csonthó* z Bratislavy.

Jeho tri dcéry sa vydali za reformovaných farárov *Zsigmunda Csukása*, *Vince Virágha* a *Jánosa Vaszilya*.

Nekrológ o jeho úmrtí bol uverejnený v marci 1992 v Kalvínskych hlasoch.

Vojtech Szabó, duchovný v Huste, Bratislava a v Debrečine po dlhom, na svedcovú bohatom živote sa vrátil k svojmu nebeskému Otcovi. Narodil sa 8. februára 1897 v Tekeházi na Podkarpatsku. Po službe na fronte pokračoval vo svojich štúdiách na debrecínskej teológii, kde v roku 1920 zložil kaplánsku skúšku. Medzitým už bol kaplánom v Kabe a Tiszafürede. Po zmene hraníc sa vrátil do Československa: bol umiestnený do Vojan. Dostal štipendium, v združení prehliedania svojich teologických vedomostí išiel do Berlína, potom do Hamburgu. V roku 1923 bol v Huste inštalovaný do duchovenskej služby.

Vďaka jeho službe sa zbor posilnil. Bol zvolený za seniorálneho zapisovateľa, vo svojom distrikte ako vnútromisijský referent riadil prácu duchovnej výstavby cirkvi, budil zodpovednosť voči diakónii, organizoval rôzne konferencie. V roku 1939 ho pozval bratislavský zbor na uprázdnené duchovenské miesto po smrti biskupa Elemira Balogha. Tu medzi prípravami na vojnu, vykonávaním židovského zákona a krutošmi vojny sa dostali do popredia jeho služby praktické úlohy: prenasledovaným ľuďom často za cenu ohrozenia vlastného života poskytoval azyl; pre ľudí zápasiacich so sčúneniami vysídlenia, deportácií a národnostných nezrovnalostí posky-

Vojtech Szabó (1897–1991)

toval priame, biblické rady a pomoc na zmiernenie.
V novozaloženej Československej republike získal poverenie na funkciu seniora komárňanského seniorátu. V tejto funkcii pomáhal hlavne

organizovaniu vnútromisijských príležitostí vzbudzujúcich duchovné a duchovenské obrodenie, konferencií, priateľských kruhov, evanjelizáciu, kurzov. Jeho práca za obranu a obrodu cirkvi a národa nebola milá pred úradmi. V jeseni 1948 bol vysídlený do Maďarska, zvolil ho za svojho duchovného jeden z cirkí, zborov v Debrečine. Aj tu pôsobil desať rokov, kým v r. 1958 musel odísť do dôchodku.

Snažil sa nielen slovom, ale aj písmom hlásať evanjélium: pravidelne vychádzal jeho vykládaní slova Božieho, štúdie, novely. Z poverenia Generálneho konventu napísal konfirmačný katechizmus pod názvom „Verím a vyznávam!“. Zostavoval aj spoločenské hry na biblické témy.

Tarchy svojho života znášal s vierou, zakladajúcou sa na Kristu, s nádejným optimizmom a pokorou pred Bohom. O tomto vydal svedectvo aj brat biskup dr. Lóránt Hegedűs vo svojej odznennej službe v Budapešti, v chráme zboru na námestí Szabadság dňa 10. januára 1992. Posledná rozlúčka so zosnulým sa konala na druhý deň v Debrečine. Jeho pamiatku zachováva nielen jeho veľká rodina, ale aj mnohí veriaci pod Karpátmi, ktorí sa dostali na cestu viery skrze neho. Aj jeho svedectvo bolo: „... mne žiť je Kristus“ (F 1,21).
Zigmund Csukás

Určené bolo aj to, že administratívnym jazykom v styku s Organizačným výborom a štátnymi orgánmi je výlučne slovenský jazyk a nie je dovolená dvojjazyčná korešpondencia.

Smernica sa zaoberala aj premiestňovaním, resp. preložením duchovných. Podmienkami prijatia kaplánov do duchovenskej služby, o obsadení uprázdnených farárskych miest, o povinnom osvojení slovenského jazyka slovom i písmom u starších duchovných do troch rokov u mladších do dvoch rokov. Ktorí tieto podmienky nesplnia a nezložia skúšku pred komisiou Organizačného výboru budú zo služieb reformovanej cirkvi prepustení.

Ďalej určovala smernica aj formulu prísahy vernosti republike, vyhlásená bola zbierka pre cirkevné zbory, ktoré utrpeli vojnové škody. Tieto bolo potrebné nahlásiť v osobitnom dotazníku.

Tieto smernice boli doručené aj tekovskému seniorátu cestou Jána Szirmaiho, ktorý sa v druhej polovici júla 1945 obežníkom č. 5/1945 zo dňa 16. júla 1945 dostavil do Levíc ku vtedajšiemu seniorovi Pálovi Czeglédy -mu a oznámil mu, že 24. mája 1945 dostal poverenie na administráciu seniorátu. O udalostiach, ktoré nasledovali sa dozvedáme zo štúdie Antala Szabóa, ktoré kvôli histografii by bolo užitočné preložiť do slovenského jazyka.

Za zmienku stojí aj list 2045/46, ktorý podpísal Andrej Maťašík, vtedajší redaktor Kalvínskych hlasov a tajomník kancelárie Organizačného výboru.

Určený bol re-slovakizovaným, slovensky hovoriacim a maďarským duchovným bratom ako aj laickým pracovníkom v Slovenskej reformovanej cirkvi. Tento list je určite v archívoch viacerých zborov zachovaný, žiaľ v našom navrátenom archíve chýba!

Vieme aj to, že v rámci dohody o výmene obyvateľstva bolo spolu so zbormi presídlených viacero duchovných a učiteľov. Na zozname tých, ktorí mali byť

vysídlení, sa nachádza aj 123 humenčanov, z nich vyše dvadsať bolo reformovaného alebo evanjelického a. v. vyznania.

Na druhom mieste zoznamu, hneď za katolíckym duchovným v. v. *Valentínom Bélaľým* je uvedený vtedajší kurátor a pokladník reformovaného zboru *Štefan Csontos* s rodinou, presbyter *Zoltán Demjén*, Dr. *Gejza Hazay*, presbyter ev. a. v. s rodinou, rodina *Juhássová*, ktorá vykonávala zvonárske a kostolnícke služby, presbyterka *Olga Gräfingerová* a iní.

Kurátor zboru *István Deák* s rodinou, ktorý tiež bol na zozname, sa dobrovoľne odsťahoval do Budapešti.

Štátna moc však z dôvodu spomínanej reciprocity v počtoch presídlencov už občanov Humenného nevysídliť.

Od roku 1945 sa služby Božie konali v Humennom v slovenskom jazyku a vykonával ich *Jiří Ramesdorfer*.

Vieme to z dokladu „Prihláška vkladov“, ktorú podľa zákona museli predložiť všetci, ktorí vlastnili vkladnú, alebo sporiteľnú knižku. 31. decembra 1945 tento bol prihlásený v Tatra banke – filiálke v Humennom, kde je *J. Ramesdorfer* podpísaný.

Z rukopisnej poznámky *J. Gazdoviča* vyplýva, že *J. Ramesdorfer* pôsobil na Podkarpatskej Rusi a na územie Slovenska sa dostal niekedy koncom roka 1944, ako utečenec, alebo presídlenec.

Ďalšie vklady a to bežný účet prihlásil 12. decembra 1945 aj predseda *Herman Lipkovič* a pokladník *Štefan Čontoš (Csontos)* a to vklad vo výške 29 021.- Kčs.

V archíve sa zachoval aj list Predsedníctva Organizačného výboru generálnej reformovanej cirkvi na Slovensku zo dňa 18. decembra 1945, kde informuje o vydaní spevníka, ktoré „je k dodaniu v Ústredni Organizačného výboru po 65.- Kčs“.

Hlavným kurátorom zboru po odchode *Istvána Deáka* bol *Vojtech Helmeczi*, ktorý zomrel 20. mája 1950.

Viac písomných materiálov sme v archíve z tohto roku nenašli.

Rok 1946

V tomto roku začal vychádzať ústredný časopis teraz už pod názvom „*Kalvínske hlasy*“. Zodpovedným redaktorom bol *Andrej Matášik*, duchovný v Lúčkach. Vydavateľom a majiteľom bol Organizačný výbor reformovanej cirkvi na Slovensku.

V našom archíve sme našli zachované číslo 12, vydané v Košiciach 15. decembra 1946.

Z jeho obsahu je zaujímavé, že 1. novembra 1946 zasadal organizačný výbor, ktorý schválil premenovanie Ondavsko – zemplínskeho seniorátu na „*Hornozemplínsky seniorát*“ z dôvodov historickej kontinuity.

Dozvedáme sa, že „...*žiadosť Alexandra Brányika o prijatie do služieb cirkvi nebola doložená potrebnými dokladmi.*“

V roku 1946 bola reformovaná cirkev na Slovensku prijatá za člena Svetovej rady cirkví v Ženeve.

Z roku 1946 sa zachoval „*Seniorský obežník č. 1*“, podpísaný seniorom *Jozefom Ráczom*.

V ňom sa zmieňuje o tom, že zatiaľ nemá žiadne bezpečné správy o seniorátnom kurátorovi *Štefanovi Štundovi*. Dnes vieme, že v tom čase už nebol medzi živými a zahynul v koncentračnom tábore v Mauthausene. Vyzýva k duchovnému životu, vzájomnej láske a pomoci a verí, že poškodené kostoly a cirkevné budovy sa s Božou pomocou podarí opraviť.

Ďalšie dve písomnosti prišli z Reformovaného seniorského úradu vo Vyšných Revištiach, administratíva Lúčky, podpísané *Andrejom Maťašíkom*.

V jednom z nich žiada o vyplnenie dotazníka, ktorý mal byť zaslaný úradu Synodnej rady Českobratskej cirkvi v Prahe, v druhom informuje, že na Slovensko príde brat farár *Ružička*, ktorý navštíví niektoré zbory a bude mať prednášky.

V archíve je aj list, ktorým veriaci *Rozália Ujfalušsyová* určila vo svojom záвете, že je potrebné poukázať na účet humenského a vranovského zboru z jej pozostalosti po 2 000.- Kčs.

Zo zápisu v matričnej knihe vieme, že na vizitácii v zbore boli dňa 23. mája 1946 duchovní *Ján Čontofalský* a *Andrej Maťašík*.

Služby božie vo Vranove nad Topľou v roku 1946 – 47 vykonával *Ján Jencsik* v maďarskom jazyku.

Koncom roka 1946 a začiatkom roka 1947 sa začalo vysídľovanie Maďarov do Čiech a niekoľko tisíc reformovaných veriacich ostalo bez duchovného zaopatrenia. Preto sa maďarskí duchovní z južného Slovenska usilovali ich navštevovať. Už vo februári 1947 okolie Žatca a Roudnice nad Labem navštívil *Antal Szabó*. Neskôr bola misijná stanica z Komárna dočasne preložená do Prahy, misijný duchovný *Kálmán Tóth* navštevoval veriacich a v kostoloch českých bratov držal služby Božie a túto činnosť toleroval aj Organizačný výbor.

Organizačný výbor nariadil koncom roka 1946 a začiatkom roka 1947 uskutočniť voľby do všetkých seniorátov, čo sa aj uskutočnilo.

Rok 1947

Písomnosti z roku 1947 sú v našom archíve veľmi chudobné. Nachádza sa v ňom výzva Daňovej správy v Humennom, aby Slovenská reformovaná cirkev v Humennom predložila výkaz o cirkevnom majetku vrátane farských budov.

Zachoval sa aj rukou písaný list *Andreja Maťašika*, kde informuje o mládežníckej konferencii, posviacke základného kameňa pre kostol v „*Lúčkach*“ a o seniorátnom valnom zhromaždení z príležitosti inštalácie novozvolených funkcionárov seniorátu.

Seniorátne valné zhromaždenie sa konalo 14. septembra 1947. Do úradu bol uvedený *Ján Čontofalský*, novozvolený senior užsko – laboreckého seniorátu a *Vojtech Bittó* do úradu seniorátneho duchovného sudcu.

Pri tejto príležitosti bol posvätený aj základný kameň nového kostola v Lúčkach.

Pozývaci oznam k vysviacke kostola v Lúčkach

Zachoval sa Obežník č. 1, ktorý všetkým zborom 8. októbra 1947 poslal senior *Ján Čontofalský*. S úctou spomenul na nebohého seniora vdp. *Jozefa Rácza*, poprosil všetkých o spoluprácu vo vtedajších ťažkých časoch, vyzval, aby neochabovali na duchu a volal ich všetkých do práce na vinici Pánovej.

V roku 1947 zomrel aj *Jozef Virág* z Malých Ozoroviec, bývalý senior Hornozemplínskeho seniorátu.

V archíve sa zachovalo aj jedno číslo Kalvínskych hlasov zo dňa 20. septembra 1947. Nachádzame v ňom zaujímavú informáciu o preverovaní. „*Preverovací senát pre preverenie duchovných sa zišiel v dňoch 23. a 24. októbra a 11. a 12. novembra*“.

Píše sa, že doteraz bolo na základe nariadenia SNR preverených 17 duchovných 2 penzisti a 3 vdovy slovenskej národnosti. Žiadosti o výnimku si podalo 179 aktívnych duchovných a 71 vdov a penzistov maďarskej národnosti. Z nich pre duchovných bol podaný návrh na udelenie výnimky u 46 duchovných. Zamietnutá výnimka u 56 duchovných; odložených pre nedostatok dokladov bolo 34 žiadostí, 6 odišlo do Maďarska, alebo zomreli a 37 duchovných si žiadosť nepodalo.

V matrike zboru sme našli podpisy: *Andreja Maťašika*, *Jána Čontofalského* a *Juraja Ramesdorfera* z príležitosti vizitácie zo dňa 3. júna 1947.

Rok 1948

Z roku 1948 sa v archíve zboru nezachovala, resp. sme nenašli žiadnu písomnosť, okrem 11 čísiel časopisu „*Kalvínske hlasy*“, ktoré vychádzali ako dvojtyždenník.

Výkonným redaktorom bol Dr. *Vojtech Ozorovský* a zodpovedným zástupcom časopisu *Andrej Maťašík*.

Práve z 1. čísla zo dňa 20. januára 1948 sa dozvedáme, že dňa 21. decembra 1947 v rámci ranných služieb Božích bol exmitovaný v košickom reformovanom chráme brat *Juraj Gazdovič*, rodák z Jenkoviec, náš neskorší dlhoročný farár – administrátor.

Zaujímavý je článok „*V mene Božom*“ od *Andreja Maťašíka*, kde hodnotí rok 1947 a hovorí o úlohách na rok 1948.

Je známe, že cirkevné školy boli už poštátnené, čo znamenalo ťažkosti v náboženskej výchove mladých. Nepodarilo sa ukončiť organizačné provizórium, hoci po uskutočnení volieb boli zriadené senioráty, ale štátna vrchnosť dočasný organizačný štatút neschválila.

Okrem iného doslovne píše:

„*V súvislosti s nevyriešenou otázkou štátneho občianstva obyvateľov maďarskej národnosti a v súvislosti so slomačím tempom prevádzania reslovakizačnej akcie a s presťahovaním do Maďarska tých, ktorí tam patria, muselo sa odložiť schválenie zvolených synodálov našej cirkvi a dôsledkom toho nemohla byť ani synoda zvolaná, aby mohla žiadúčne urýchliť vývoj našich záležitostí*“.

Ďalej píše o tom, že mnohí penzisti a vdovy žijú v biede, nie sú im poukazované dôchodky, ale v biede žijú aj farári, a to aj niekoľkí Slováci.

O mnohých (Maďaroch) bolo zistené, že sú politicky nezaťažení, teda by mohli pre Republiku v rámci cirkvi kľudne pracovať.

Informuje, že od 1. septembra pracuje v Čechách senior *Turnský* a splnomocnenec komárňanského seniorátu *K. Tóth*, ktorí sa starali o slovenských a najmä o maďarských veriacich vysídlených do Čiech.

Cirkevný život na poli vnútromisijnom sa v maďarských zboroch, ako sa dozvedáme zo štúdie *Szabó Antala*, rozbehol hneď po prechode frontu v máji 1945. Zvlášť významné boli nedeľné školy pre deti, schôdzky a konferencie duchovných, ktoré sa konali v Leviciach, Komárne, ale aj inde.

Na konferenciu do Komárna v marci 1948 prišiel aj *Andrej Maťašík*. Táto sa konala tesne po februárových udalostiach (*Andrej Maťašík* bol poslancom Slovenskej národnej rady za Demokratickú stranu).

Zastavil sa tam na ceste z Prahy, kde sa stretol s profesorom *Jozefom Hromádkom*, ktorý mu údajne odporúčal: „*Ak niekedy, tak teraz chod'te medzi nich*“ (Ha valaha, úgy most menjen közejük).

Historické udalosti sa potom vyvíjali tak, že v Maďarsku na jar 1948 prevzala moc tiež komunistická strana a obidve krajiny sa dostali pod vplyv sovietskej sféry a patrili do skupiny tzv. ľudovodemokratických spriatelenej štátov.

Predseda vlády *A. Zápotocký* vo svojom prejave v Bratislave v júni 1948 uviedol, že Maďari, ktorí sa neprevinili voči ČSR dostanú štátne občianstvo a presídľovanie sa skončí 31. decembra 1948. To sa aj stalo na základe už spomínaného zákona č. 245/1948 Sb. zo dňa 25. októbra 1948.

V Kalvínských hlasoch č. 9 zo dňa 15. mája 1948 je uvedený rozsiahly článok
A. Maťašika:

„Dnešný stav Reformovanej cirkvi na Slovensku“:

KALVÍNSKE HLASY

Ročník XIX.

ÚRADNÝ ORGÁN REF. CIRKVI.

Číslo 9.

Košice, 15. mája 1948.

Vychádza dvakrát mesačne. • Predplätné na rok v ČSR 50.— Kčs, v cudzine 75.— Kčs, v USA 1'5 dolár.

Dnešný stav Reformovanej cirkvi na Slovensku.

Na konferencii evan. duchovných CSR, konanej v Trenčíne v dňoch 29.—30. apríla 1948 mal som v zastúpení duch. predsedu Org. výboru vdp. seniora Jána Tumašiu podáť účastníkom informatívnu správu o Ref. cirkvi na Slovensku. Pre množstvo rozličných tém a rozsiahlosť debaty najmä o pomere medzi Česko-slovenskou cirkvou evanjelickou a Slovenskou ev. a. v. cirkvou informácia táto z programu vystala. Sčítal som účastníkom konferencie, že táto informatívna správa uverejním v Kalvínských hlasoch. Ciním tak aj z toho dôvodu, že od r. 1937 nevychádza naša cirkev nijaký Schematismus, taktiež informácie o našej cirkvi sú kuže nielen v radoch príslušníkov iných cirkvi, ale aj medzi našimi vlastnými vernými.

Nacionalizmus a kalvinizmus v našej cirkvi

Dnešná pod pojmom kalvinkej, reformovanej cirkvi na Slovensku si väčšina našich ľudí predstavovala vyhranené maďarskú národnú cirkev, s ktorou československá vládla od r. 1918 do r. 1938 mala mnoho starostí, lebo táto cirkev upierala právo slobodného rozvoja svojej slovenskej 10%-nej menšine. A pravdou je, že mnohí predstavitelia ref. cirkvi na Slovensku, už či duchovní alebo svetskí, pokladali za najdôležitejšiu svoju úlohu udržať a upevniť maďarskosť svojich príslušníkov. Bolo málo takých duchovných a svetských činiteľov našej cirkvi, ktorým by bolo predovšetkým záležalo na kráľovstve Božom a na osude kalvinizmu bez ohľadu na maďarstvo.

A predseda ref. cirkvi v Uhorsku v dobe svojho najvyššieho duchovného rozletu mal na mysli v prvom rade kalvinizmus. Ved len tak si možno vysvetliť, že v najmaďarskejšom Debrecíne vychádza r. 1752 pre slovenských reformovaných spovník a v tej dobe aj má najproduktívnejšia literatúra. Líniu, vládnucu v cirkvi v 18. storočí, keď cirkvi vedela pamätáť nielen na duchovné potreby Slovákov, ale aj Čechov, ktorým pripočítajú po vydaní Tolerančného patentu slábiť desiatky reformovaných duchovných, predovšetkým tí, čo oviľdali východoslovenské nárečie, cirkvi reformovanej v 19. storočí a najmä v 20. storočí zradila. Chcela byť čím skôr cirkvou, ktorá by sa mohla pýšiť tým, že okrem uvedených Maďarov nemá v svojom lone iné národy. Tak sa prebúdala téza „do Kalvín, čo Maďar“, ktorej pravdivosť podvrátila história i dnešná skutočnosť, a ktorá je najväčším poprečím kalvinizmu

vôbec, nakoľko kalvinizmus je vo svojej podstate národný a pozná iba „národ Boží“, ktorý je ovšem numericky početnějším etnikom, medzi ktorým v ňom le Božej pôsobí!

Protiváhou maďarského nacionalizmu upevňovaneho ref. cirkvou na Slovensku v období medzi svetovými vojnami bol podľa vzoru Slovenskej presbyteriánskej jednoty v USA zorganizovaný Svät. slovenských kalvínov na Slovensku, založený r. 1922 v Bimnovciach n/Ond. Mal okolo 500 členov a na základe spolkovom prebúdzal národnú i náboženskú vede-

M. Rázus:

Svätodušná modlitba

Duchu svätý, spriechy s nebies podľa skubu,
zapáť srdcia naše v obet bohoľúbn;
jak pred stáletiami verných učeníkov —
napli i nás svojou láskou prevetlikou.
Nezavrhi nás, hoc prikrechých sme cnosti,
lebo prosíme Ťa vrjénej v kajienosti:
osvieť myseľ chorých, z lásky privlvi k sebe,
tých, čo mienúš, vylied — iných priveď v nebe.
Popraj síly k práci — za chleba v potu tvári,
nechže řudu Tvojmu pokoj z očí žiari
dóma, kdekoľvek — i v širom-dialnom svete!
řehnaj verným pre to Tvoje meno sväté,
vo zdraví a v řlásti nechže nazivajú
zvlášť Ťi, čo sa k prosbám našim uchádzajú!
Viď sám biedy naše Ty, čoš robil divy,
blahoreč tej zemi, čo nás všetkých řvi, i
netresci nás pre hriech nedostatky — hladom
dožij sľaka, vlahy roľum našim, sádom!
řvleáž i srdca naše, skýpiť duši podu,
tak nás učiní hodných slávnostného hodu,
nech sa v tomto chráme mocou Tvojho slova,
ořutujú vly, zrodíme dnes znova!
Odev pořkvrnený tak sa na sneh zmení,
a my vrátíme sa domov potešení,
vymenení z hrieřu predřkrutnej tlavy...
Bože Duchu, řnuj — řmilaj sa nad námi!

Amen.

(Z nášho chrámu, str. 46.)

male slovenských príslušníkov reformovanej cirkvi. Tí, ktorí poznali naboženskú zmatanosť a národnú vládnosť slovenských reformovaných, najmä na jazykovom rozhraní juhovýchodného Slovenska, podporovali činnosť Svätu slov. kalvinov, ako len mohli. Ale zlemil odpor šovinizmom nasiaknutých farárov, ktorí nechceli vidieť túžbu svojich slovenských veriacich po slovensky hlásať slove Božom, na podarilo len v niekoľkých máto prípadoch. Farári sa vždycky vedeli obklopiť maďarskými alebo maďarónskymi presbytermi a títo umeliť vždy každú snahu po reslovakizácii evidentne pomadať činnosť cirkevných sborov.

Príšiel viedenský verdikt z r. 1933 a maďarské prepádanie východného Slovenska v marci 1939. Ref. cirkvi na Slovensku ostala ako v troskách. Na Slovensku ostalo iba 13.700 reformovaných veriacich a z tých okolo 3.500 Maďarov, t.j. pomadať činnosť Slovákov. Za maďarské sa prehlasovalo 8 matkocirkvi s príslušnými dečocirkvami a slovenských bolo 16 matkocirkvi s príslušnými dečocirkvami a filiálnymi sbormi.

Tieto sbory podával sa vrchnostensky spravovať všetkými slovenskými sbormi zvolený a výšou na vedomce vzatý Organizačný výbor, ktorý v r. 1942 vytvoril dva slovenské senioráty a maďarským sborom ponechal možnosť buď vytvoriť samostatný seniorát a tvoriť súhlasu Ref. cirkvi na Slovensku, buď vytvoriť si vo vzoru nemeckých luteránov maďarskú ref. cirkev. Nestalo sa ani jedno, ani druhé, lebo medzi samými Maďarmi v tejto otázke nebolo jednoty.

Po oslobodení v r. 1945 vymenili sa v Org. výbore niektoré osoby a doplnený dvanásťčlenný Organizačný výbor na výškovný príkaz vládných činiteľov a z dodatočným súhlasom obrovkej väčšiny ref. sborov na privrátenom dnení CSR s výslovným poukazom na to, že toto opatrenie Org. výboru je provizórne a má trvať len do tých čias, kým si všetky reformované sbory bez ohľadu na národnú príslušnosť ich členov neovládajú takú dočasnú správu, ktorá by mohla umožniť celocirkevnú synodu, ktorá by vypracovala pre Ref. cirkev na Slovensku novú ústavu.

Organizačný výbor dal previesť vo všetkých deťiatich seniorátoch začiatkom roku 1947 slobodné voľby seniorov a seniorálnych predstavenstiev a tak dal základ ďalšej organizačnej činnosti našej cirkvi. V spolupráci so všetkými seniorátmi vypracoval Organizačný výbor aj Dočasný organizačný štát, o ktorom sa práve teraz vedie jednanie medzi cirkvou a štátnou správou kultúrov. V zmysle tohto Dočasného organizačného štátu má Organizačný výbor odovzdať správu celej Ref. cirkvi na Slovensku slobodne zvolenej Generálnej cirkevnej rade, ktorú má voľbu tejto vezme štátna správa kultúrov na vedomie. Bude treba mnoho prezieravosti a múdrosti, aby pri Božej pomoci mohli sa pomery v Ref. cirkvi na Slovensku skonolidovať. Voď podľaohľadu štátnej správy je, aby členovia budúcej Generálnej cirkevnej rady boli prirodzene plnoprávnymi československými štátnymi občanmi a z duchovných i svedských členov Ref. cirkvi maďarskej národnosti dôsledkom dekrétu prezidenta Republiky č. 33/1945 má štátne občianstvo len niekoľko osvedčených antifasistov, takže veľká väčšina našich maďarských veriacich nemôže mať podľa doteraz platnej našej cirk. ústavy z r. 1904—7 ani aktívne ani pasívne volebné právo. Z tohto dôvodu bude sa musieť dohtnútne riešenie tak vážnej otázky našej cirkvi odsunúť do tých čias, kým nebude skončení reslovakizácie a prisúdenie občianstva tým aj kým nebude

riešená otázka štátneho občianstva tých Maďarov, ktorí napriek reslovakizácii i napriek odsunu ostali v Československu, pretože je nesmyselné, aby maďarské sbory v slobodných voľbách zvolili na čelo cirkvi Slovákov a okrem toho ich voľba ako zákonitých cudzincov by bola zmatóna. A tak tu máme zase v popredí problém nacionalizmu, ktorý tak mnoho zlého urobil v minulosti v pomere medzi Slovákmi a Maďarmi, a ktorý bude trencu plochou medzi týmito národmi do tých čias, kým národy sveta vôbec si neuvedomia, že napriek rôznym rozdielom majú si byť bratmi, lebo majú jedného Otca nebeského a jedného Pána Ježiša Krista.

Niekoľko dát

Podľa sčítania ľudu z r. 1938 bolo v dvoch na Slovensku sa nachádzajúcich viedajších distriktoch Ref. cirkvi 142.337 duší. Do cirkevno-sborového života zapojených bolo v r. 1937 spolu 141.444 duší. Podľa zprávy jednotlivých seniorov bolo v r. 1947 vo všetkých sboroch našej cirkvi do cirk. sborového života zapojených okolo 120.000 duší. Úbytok je zaznamenaný najmä pre hromadný odsun do Maďarska a do česko-moravských zemí, takže fluktuácia obyvateľstva je v našich sboroch veľmi značná. Asi 1% zaznamenáva naša cirkev úbytok aj dôsledkom hrozivej depopulácie a asi 1% veriacich nám odšlo k sektám najmä k Svedkom Jahvohu, ktorí na južnom pohorí vyvážajú živú rozkladnú činnosť. Im je dovolené (?) rozširovať maďarské letáky, brošúry a knihy, oni môžu vydržiavať veľkolepé konferencie v maďarskej ref. ale cirkvi sa to z nepochopiteľných príčin znemožňuje.

Nemožno ešte dnes zistiť, koľko je dnes veriacich národnosti slovenskej. V roku 1938 bolo reformovaných Slovákov na 20.000. Dnes však sú najmä na juhovýchodnom Slovensku, ale aj inde, celé dediny, v ktorých obyvateľstvo s radosťou sa vrátilo k svojej pôvodnej slovenskej národnosti a v ktorých dnes takmer nepočít maďarského slova. Veriacich nám reslovakizovalo značné množstvo. Keďže je to však a duchovními. Tí, až na nepatrné výnimky, ostali voči reslovakizácii v pasívnej rezistencii. A vieme o veľkých množstvách, ktorých slovenský pôvod je evidentný, a ktorých obyvčov rečou je slovenčina, ale nereslovakizovali, lebo pokladali to za nepotrebné, majúce stále nádej, že budú mať v CSR zistené nejako menšinové práva. Nová štátna ústava však vylučuje akékoľvek menšinové právo a tak pravdepodobne tým, ktorí budú chcieť ostať Maďarmi za každú cenu, nestane nič iné, ako dobrovoľne odísť do Maďarska. Pre nás však by to znamenalo etnicky oslabenie protestantizmu a značné posilnenie katolicizmu, voči ktorému by sa náš percentuálny pomer zmenil v náš neprospech.

Dnes má naša cirkev na Slovensku v 5 seniorátoch (3 slovenských a 2 maďarských) 208 matkocirkvi, 32 dečocirkvi, 46 filiálk a približne 3000 duší žije v disporách. (Matkocirkvi má faru s kostolom a mala i cirk. školu; dečocirkvi má kostol, mala aj cirk. školu, ale nemá faru; filiálka má kostol, ale nemá školu a nemá faru; dečocirkvi a filiálky sú pridrúžené duchovnej správe matkocirkevného duchovného, ale vedú si samostatné sborové hospodárstvo.)

Len maďarské je bohoslužobná ref. dnes vo 189 matkocirkvi, v 67 dečocirkvi a v 36 filiálkach. Len slovenská je bohoslužobná ref. v 29 matkocirkvi a v 12 dečocirkvi a v 10 filiálkach.

Papri maďarskej bohoslužobnej reči sú pravidelne aj slovenské služby Božie a benediktorné výkony v 2 maťko-cirkvách (Bratislava a Komárno) na popri slovenskej bohoslužobnej reči konajú sa pravidelne aj maďarské služby Božie a benediktorné výkony v 3 maťko-cirkvách a v 3 deťco-cirkvách. Po r. 1945 zaviedli sa slovenské služby Božie v 14 sboroch na základe dobrovoľného rozhodnutia cirkevných sborov a v 11 sboroch v okolí Košíc, ktoré 544, Štátnika z r. 1930 vykazovali ako sbory 80—85% slovenské, služby Božie nariadil v r. 1945 Organizačný výbor. Pre tento krok podávali kvinty z Maďarska strašné sťažnosti na Organizačný výbor na všetky medzinárodné protestantské fóry, i keď veľmi dobre vedeli, že ide o čisto slovenské obce, v ktorých maďarské cirkevné-sborové života udržovali iba duchovní, poväčšinou starí, alebo takí, ktorí po oslobodení museli z politických dôvodov utiecť do Maďarska. Je pochopiteľné, že v Maďarsku títo páni širili všetko zlé o nás Slovákov, a niektorí činitelia z medzinárodných protestantských organizácií dávali viac za pravdu propagande ako skutočnej pravde.

Systemizovaných duchovenských stánok má naša cirkev 208. Z tých je neoboznených 37. Viac ako jeden duchovný je v 3 sboroch našej cirkvi (Bratislava, Komárno, Košice). Duchovných, ktorí nevykonávajú správu sboru, máme 2. Aktívnych duchovných máme dnes 166, penzistov 11 a v dôvov po duchovných je 61. Slovenskej národnosti je z toho 21 aktívnych duchovných, 2 penzisti a 5 v dôvov.

V našich cirkevných sboroch pracuje 1 diakon, 5 diakoni a 93 kántorov. Treba nám okrem značného počtu duchovných ešte asi 80 kántorov a najmenej 2 diakonov a 10 diakonov. Teologických poslucháčov máme v tomto štúdiu roku 7. Z nich 6 sú národnosti slovenskej, 1 národnosti maďarskej. V Bratislave študujú 4, v Prahe 3. Podľa zprávy Spec. p. děkana Dr. Beblavého, uverejnenej v Cirkevných listoch č. 8. zo dňa 17. apríla 1946, bol na Slov. ev. bohosl. fakulte v Bratislave rozmnožený počet profesorských stolic okrem iného aj o dve stolicie pre reformovanú teológiu (systematickú teológiu a praktickú teológiu), čo však našej cirkvi Poverenie školstva doteraz úradne neoznámilo. Sme však za to štátnej školskej správe úprimne vďační. Dúfajme, že obidve tieto katedry budú československé a zodpovedne zaplnené. Medzi našou stredoškolskou mládežou budú v posledných rokoch početnejší záujem o cirkev a aj určitý druh náboženského prebudenia. Dúfajme preto, že v najbližších rokoch budeme mať aj viac bohoslovcov, najmä z radov mládeže slovenskej.

Následky vojny

Veľmi citelne sú následky vojny aj v našej cirkvi. Morálny rozvrät, korupcia, egoizmus, činy ohľad a iné povojnové neresti vyskytujú sa aj medzi našimi príslušníkmi. Neistota a nedostatok pocitu bezpečnosti vedie najmä našich veriacich maďarskej národnosti k otuplosti, ľahostajnosti, ba miestami až k netečnosti voči cirkvi. Na druhej strane je miestami badať značné náboženské rozváženie o prebudenie, vyplývajúce z presvedčenia, že nikto iný nemôže k posedeniu rozvíjať problematiku černejších čias iba sám Pán Ježiš so svojimi židmi a borilými učeníkmi.

Po hmotnej stránke utrpeli škory našej cirkvi,

zo všetkých cirkví percentuálne najviac škôd. Z celkového počtu 229 kostolov bolo 11 úplne zničených, 27 veľmi ťažko poškodených a 34 bolo poškodených ľahko. Z celkového počtu 208 fár bolo 14 úplne zničených, 23 ťažko poškodených 53 ľahko poškodených. Štát nám čiastočne poškodnených škôd prevzal doteraz bez náhrady 211 budov bývalých cirkevných škôl a 147 kántorských bytov. Školské miestnosti však v páde potreby prepáčila našim sborom štátna školská správa na vnútromiestnijnú prácu v troch slovenských seniorátoch. Vo sboroch s bohoslužobným jazykom maďarským to ovšem riaditeľ škôl urobil nemožné, i keby chcel.

Napriek tomu strašnému úderu, ktorý ref. cirkev čiastočne vojnových udalostí utrpela, naše sbory nestály nečinné. Najmä objekty menej poškodené sa snažili sbory čím skôr dať do poriadku. A tak bolo doteraz opravených 23 kostolov nákladom približne 4,500,000.— Kčs, dole 31 farských budov nákladom približne 3,000,000.— Kčs a asi 30 iných (najmä vedľajších farských) budov. Zničené a ťažko poškodené objekty však neboli ešte takmer nikde obnovené, pretože obnova týchto objektov vyžaduje väčších nákladov a dlhších príprav. Dúfajme, že behom päťročnice budú aj za pomoci štátu všetky budovy našej cirkvi obnovené. Nech sám Pán Boh pomáha našim sborom v ich veľkých úlohách.

Výchovná a vnútromiestnijná činnosť

Na 96 verejných škôl vyučuje sa zo štátnou odmenou náboženstvo ref. žiakov v slovenskej reči. Na ďalších 224 škôl, na ktorých síce je desť žiakov, aby mohli byť vyučovaní náboženstvo so štátnou odmenou, sa náboženstvo vyučuje, pretože duchovní nemajú potrebnú výšku alebo rečové znalosti. Niekoľko tisíc našich ref. detí je takto bez školského vyučovania náboženstva. Tento nedostatok nahrádzajú horlivější duchovní nedeľnými školami, ktorých je vo sboroch našej cirkvi spolu 136. Z nich 18 je vedených v reči slovenskej, a to v sboroch, kde je aj pravidelné školské vyučovanie náboženstva, a 118 je nedeľných škôl maďarských. Zlatobu, máme aj také školy, v ktorých duchovní ani nedeľnými školami nenahrádzajú, pretože neodpovedajú náboženskú výchovu dieťok pre pohodlnosť, alebo nečinnosť, alebo len preto, aby mohli nariekať, ako sa v Československu znemožňuje náboženskú výchovu a výučbu. Niektorí duchovní maďarských sborov nahliadli, že keď chcú v súlade s družnými pomermi budovať cirkvi, musia všet nedeľnú školu v reči slovenskej, aby najmä deti rusovakizantov mohli byť dobrými členmi cirkvi a pri tom aby sa stali aj uvedomelými príslušníkmi svojho slovenského národa.

Sdružení a biblické krúžkov konfirmovanej mládeže máme v našej cirkvi 135. Z nich je 36 slovenských a 99 maďarských. Tieto sdruženia usmerňuje Odbor mládeže ref. cirkvi na Slovensku, ktorý je vlastne pracovnou komisiou Organizačného výboru. V každom senioráte je seniorálne vedenie mládeže, podliehajúce Odboru mládeže, seniorovi a seniorálnemu predstavenstvu.

Sprevokol je v našich cirkevných sboroch 54. Z nich však väčšina cvičí a spieva iba nepravidelné, pri slávnostných príležitostiach. Pravidelné cvičí a spieva iba 5 spavokolov. V 17 sboroch našej cirkvi konajú sa ešte chrámové pobožnosti každý deň v oslavi-

ných sboroch sú vo väčšine dní pobožnosť neprav-
delná, väčšinou iba v týždňoch pred príchodom sv.
Večera Pánova; Sviatky Večera Pánova prisluhuje
sa vo väčšine sborov iba raz do roka: na Vianoce,
v dobe pôstnej, na Veľkú noc, v Svätodušných sviat-
koch, na Nový chlieb a na Nové víno. V niektorých
sboroch prisluhuje sa vo veľkonočnom období sv.
Večera Pánova aj na Veľký piatok a pokračovanie za
nový chlieb a za nové víno sa miestami spája. Účasť
aj sv. Večeri Pánovej je vo všetkých sboroch uspo-
kojivá: 30–60% všetkých duší posilňuje svoju vieru
ni, tomto hode milosti.

Kolportáž náboženskej literatúry prevádzajú jednak farské úrady, jednak združenia mládeže a okrem toho aj dvaja kolportári Modrého kríža, s ktorým na vzájomnomislimom poľi naša cirkev spolupracuje.

Bodaf veľký nedostatok vnútromisijnej litera-
 túry, predovšetkým biblií tak v reči slovenskej ako
 najmä v reči maďarskej. Maďarskú náboženskú litera-
 túru môžu rozširovať medzi svojimi stúpenkami i kato-
 líci i sekulárski Svedkovia Jáhveho, ale my máme refor-
 movaný veriacim, neovládajúcim inú reč ako
 maďarskú, nemôžeme dať do ruky maďarské tučné
 slovo. V rámci vnútromisijnej činnosti začala naša
 mládež akciu „Biblia do ruky každého svedka“,
 ktorá nám pomáha uskutočniť „Transjicium“ a Cel. bi-
 bličnú spoločnosť, ktoré nám poskytli slavu na roz-
 šírovanie Písma svätého.

Cheritatívna činnosť našej cirkvi bola vojnou ochromená. V prevádzke je iba štirovec v Komárne, ale aj tomu hrozí zabránenie. Štirovec v Bereške od prachu frantu nosoboví svoju činnosť. Deti sú po rodinách. V štiroci v Komárne je 17 detí. Niekolko viackrát preberá postupne sociálnu starostlivosť o občanov, je malá nádej, aby naša cirkev zachránila spomiatku sociálno-cheritatívne ústavy, najmä ak tieto ústavy budú vedené v reči maďarskej.

Oekumenizmus v našej cirkvi

Naša cirkev si je vedomá toho, že Pán Buh má svoje vyvolené dietky vo všetkých viditeľných cirkvách a organizáciách. Naučavá sa a preto spoluprací s osvetnými kresťanskými, najmä protestantskými cirkvami. Zvlášť priateľské sú naše styky s Česko-bratskou cirkvou evanjelickou a so Slovenskou ev. a. v. cirkvou. Udržiavame však styky aj s Jednotou bratskou a niektorí duchovní udržiavajú priateľské styky aj pracovníkmi baptistickými. Cirkve naša je členom Svetovej rady cirkví, ktorá sídli v Ženeve, sme členmi Rady cirkví v CSR, Oekumenickej rady mládeže, Svätého ev. cirkví, Evanjelickej aliance, Kostníckej jednoty a iných medzis denominčných sväzov a inštitúcií. Dvaja naši duchovní pracujú v rámci Chr. cirkví ev. medzi násmi tzv. presbitermi v Čechách a na Morave. Na valné zhromaždenie Svetovej rady cirkví v Amsterdame mieni naša cirkve vyslať dvoch riadnych delegátov, dvoch náhradníkov a jedného zástupcu mládeže.

Zhruba nasrtnutý prehľad o živote našej reformovanej cirkvi nevyssleduje ani zďaleka množstvo starostlivo, ktoré má Organizačný výbor. Jeho duchovní členovia majú na starosť svoje sbory a styžia z nich so aj seniormi. Máme nedostatok duchovných, ale nemáme ani dostatočný administratívny aparát, potrebný k zvládaniu mnohých úloh. Organizačný výbor s vedomím zodpovednosti za cirkev pred jej kňazom i pred budúci generáciami snaží sa veslovať s ľudskosťou cirkvi medzi Seiltem a Chazbeudom.

Na napriek ťažkostiam, dobiehajúcim na našu cirkev a jej sbory, a napriek mnohým nedostatkom nášho cirkevného života, veríme, že ak má Bož pre našu cirkev na tomto úseku zeme číta nejaké úľahy a my veríme, že má – prekonáme súčasné ťažkosti a splníme poslanie Bohom nám určené, Jeho samoto chceme sa snažiť vo všetkom poslušnosť a tak zvýšiť na tomto svete Jeho česť a slávu.

Andrej Mitošik,
ref. Jankr, Lúčky.

David Hanson:

Svätodušný feilón

O síle ducha žloda sa hovoriť v toto svietločné ráno,
O síle ducha, ktorý hory prenáša, ako by vyjadruje
starú biblickú metaforu, a síle neviditeľného plameňa,
ktorý ďalej kdesi v útrokoch starej zeme, v ošiške
toho, čo voláme životom, alebo iným slovom, zovieme
hláskym a zároveň šírim, pláším, bohatším, obzvozej-
ším, než ktorýchkoľvek iný výraz ubohého ľudského reči.

O síle nevdělitelného plamene, který dlede v nás
nás možná, nikdy nevysychající podzemní síla
spaluje nás svých nálezů, neodmítnout pádu,
výchyl, z kterých už někdy na nás škodu de-
stinguje, ba i střeží, poněmá a do hloubek takmer ne-
kuknatelných, takmer nezdržených, je jeho hlas, jeho
nálezové zručení srdce a námu sluchu aby do
níčty, aby v chvílích chvílích, dlo mírně okých-
ných a tak bolestně vykupovaných, v jiný příhodný čas, kdy
se nám už zdálo, aby ani náhodou neexistovali je zá-
kladní prád, znovu vyzní napovrch, nako vše ne-
čakane, než vždy prudko, živelně, neodvratitelně a zvo-
vodí naše kroky, napřed, vyrovnával nás vřavou
a krvavý pochod z všemžák do ztrátníků, z tmy ku
světlu, z temných dusných věznic na náměstí zalité
slonem a jasem, světlem a pravdou.

O síle ducha žieda sa hovoril dnes užiam u stárcov ľudských bratov, generácií, ktorá po prvej svetovej vojne rástla z jeho plameňov, dospievala a zakukulovala sa na ocel, vedená po jeho stopách, ktoré jej uvoľňovali cestu do krajšej budúcnosti, lež prv, než stačila vykročiť po tejto ceste a týmto smerom kráčať istým a pevným, táto generácia zostávala pomaly, ale osamotená. Zúrkot prameňa sa pomaly strácal v hurhavi nabudrejších zrkĺm, svetlo táka plameňa pomaly ale isto zapadalo do tmy, ktorá sa svažovala na pecia zeme, zatemňovala obzory a v srdciach ľudských bratov šířila chaos a smútok.

Za všetkých strán privlekel k súm sozvučený víchor, hukot dutých bahnov bezduchosti, v ktorom znienikly výkriky človeka, varovný hlas slahady a prúcn, prehlušované volanie ľudskosti. A ako mohutné huk dutých bezduchých bahnov, tak rástli rumoviská vyplnených ideálom ako rumoviska hradov, nad ktorými iba hna bahnika rečou frázkou o čim ďalej tým nebez-
zumiťmeš hradu kvilú, varovný, ale aj povzbudzovateľ.

A napokon, keď už nebolo čo búrať v oblasti ducha, z prít zeme začali vyrastať iné rumoviská, konkrétnejšie a viditeľnejšie všetkým a pre všetkých: dediny a mestá, obydlené ľudské i objekty továrenského podlamovania sa pod ťarchou ničivých búrb a potom vytrhly svoje bezmocné kypce, bezmocné kypce civilizácie k nebesiam.

A člověk?

So začelomur našim poveljnim organom in vodilnim

Tiež v uvedenom čísle je aj ďalší článok o histórii našej cirkvi v článku pod názvom: „*Poslovenčovanie služieb Božích a naše cirkevné zbory*“

Poslovenčovanie služieb Božích a naše cir. zbory

Viaceré cirkevné zbory, v ktorých je doteraz maďarský bohoslužobný jazyk, sa musia zaoberať otázkou zmeny reči pri službách Božích. Ako príklad uviedime jeden prípad.

Okresná osvetová rada v Moldave nad Bodvou prípisom zo dňa 23. marca 1948 číslo 128/1948 sdelila Ref. farskému úradu v Zarnove toto: „V smysle výnosu PSO v Bratislave č. 201.244-48-B/1-1 zo dňa 19. januára 1948 Okresná osvetová rada v Moldave nad Bodvou žiada tamojší farský úrad, aby zaviedol slovenský jazyk pri bohoslužbách v obci Zarnov, Turňianska Nová Ves, Turňa n/B., farnosti počas všetkých bohoslužobných úkonov. OOR robí tento krok na základe dohody PSO s cirkevnými vrchnosťami, v smysle ktorej musí byť táto požiadavka rešpektovaná.

Obce sú po reslovakizácii a majú 520, 437, 1553 obyvateľov, z toho národnosti slovenskej 485, 278 a 1142. Prípis v odpise je zaslaný biskupskému úradu v Košiciach.

O predmete prosím podať zprávu OOR. Nečitateľný podpis, predseda OOR, v. r. O. P. Nečitateľný podpis, osv. inšpektor, v. r.“

Po obdržaní tohto prípisu musel cirkevný zbor zaujať k veci stanovisko. Stalo sa tak na presbyterskej schôdzke, na ktorej bola napísaná táto zápisnica:

„Zápisnica, napísaná o zasadnutí presbyteria ref. cirkvi v Zarnove dňa 27. marca 1948. Prítomní sú: Dr. Ľudovít Nagy, duchovný, Ľudovít Csík, kurátor, Jozef Csík, Jón Fűzy, Ján Veress, Jozef Kőrösy, presbyteri. 1. Predseda — farár oznamuje, že od Okresnej osvetovej rady v Moldave nad Bodvou došlo vyzvanie ohľadne toho, aby bohoslužby boli vykonávané v slovenskom jazyku.

Na túto vyzvu odpovedá presbyterium v nasledovnom:

1. Bohoslužby v ref. cirkvi boli vykonávané vždy v jazyku ľudu. To je najväčší výdobytok reformácie. Je síce pravda, že veľká časť obyvateľstva prihlásila sa na reslovakizáciu, tým však nezabudla svoju maďarskú materinskú reč, a ani si neosvojila reč slovenskú.

2. Ref. cirkvev má autonómiu a svoju nadriadenú vrchnosť, ktorá je kompetentná rozhodovať vo všetkých významnejších záležitostiach. Teda aj v záležitosti slovenských bohoslužieb očakáva presbyterium inštrukcie od hlavných svojich cirkevných vrchností. Podpisani Dr. Ľudovít Nagy, v. r., ref. farár, Ľudovít Csík, v. r., ref. kurátor.“

Pre zbory, ktoré by v najbližšej budúcnosti mali sa touto otázkou zaoberať, pripomíname, že touto otázkou sa zaoberalo plénum Organizačného výboru na svojej schôdzke dňa 18. marca 1948 v súvislosti so zákazom maďarských služieb Božích v cirkevnom zbore bratislavskom. (Zápisnica o tomto zasadnutí bola zaslaná práve tak ako sú zasielané všetky zápisnice o zasadnutiach OV, každému seniorskému úradu!)

V zápisnici o spomenutom zasadnutí sa pod bodom 13. lit. e) hovorí: „K nariadeniu zákazu odbovovať bohoslužby v maďarskom jazyku v Bratislave Org. výbor zaujíma nasledujúce stanovisko: Organizačný výbor nie je kompetentný v predmetnej veci rozhodovať, keďže podľa cirkevnej ústavy určenie bohoslužobného jazyka je záležitosťou cirkevného sboru: presbyteria a sborového valného zhromaždenia, preto prikazuje Predsedníctvu org. výboru, aby sa s dotazom obrátilo na príslušné cirkevné zbory, aby v lehotu jedného mesiaca mohli vyjadriť svoje stanovisko.“

Toto je oficiálne stanovisko Organizačného výboru. K tomuto usneseniu nepodal ani jeden senior nijaké poznámky.

Predsedníctvo Org. výboru teda upozorňuje, že záležitosť zmeny bohoslužobnej reči je záležitosťou každého jednotlivého sboru. Roku 1945 nariadil Org. výbor slovenské služby Božie v niekoľkých sboroch našej cirkvi, ktoré štátna štatistika z r. 1930 vykazovala ako zbory až na 95% slovenské, a naši maďarskí bratia v Kristu urobili z toho veľký škandál na medzinárodných cirkevných fórach. Keďže vtedy išlo o zbory, ktoré zavádzali služby Božích v slovenskej reči vďaka uspokojením na vedomie, lebo ich maďarskosť udržovali umelo iba ich dovtedajší duchovní, jednak starší páni, jednak takí, že museli po vojne hľadať si miesto v iných končinách, nerobil si Organizačný výbor z poplachu, ktorý spôsobili maďarskí kalvíni v zehraní, veľa starostí. Dnes však ide o takých ľudí, ktorí doteraz boli Maďarmi, ale dobrovoľne sa prihlásili na základe svojho slovenského pôvodu alebo na základe slovenskej obchovacej reči k národu slovenskému. Musíme predpokladať o kalvínskych veriacich, že sú natoľko čestní, že reslovakizáciu myslia úprimne, že nechcú byť pred svetskými úradmi Slováckmi a v cirkvi Maďarmi. Nuž oni sami nech si túto vec vybaví. Cirkevná ústava im zaručuje autonómiu správu a právo rozhodovať si o svojich cirkevno-sborových záležitostiach. Nadriadené vrchnosti, t. j. seniorský úrad a Organizačný výbor ich rozhodnutie vezme iba na vedomie. Duchovní si však musia byť vedomí toho, že ak si ich veriaci budú žiadať služby Božie v reči slovenskej a oni by im nevyhoveli, dokazovali by, že im vôbec nezáleží na kalvinizme, ale iba na maďarskosti ich veriacich.

Predpokladáme však, že naši páni duchovní budú vernými pastiermi svojich sborov bez ohľadu na to, v akej reči budú vykonávať ich duchovný opateru. Dnes ide o kalvinizmus, nie o maďarskosť alebo o slovenskosť. Otázka národnostná v strednej Európe bude sa ešte iste riešiť skôr alebo neskôr. Ale v cirkvi dnes skutočne musíme byť „opatrní ako hady a prostí ako holubice.“ (Mat. 10, 16).

Andrej Maráňik.

Uvádza sa v ňom, že rozhodnutia o bohoslužobnej reči podľa Ústavy je v kompetencii zborov a seniorát resp. Organizačný výbor rozhodnutie zboru, len vezme na vedomie.

V Kalvínskych hlasoch, čísle 19 zo dňa 31. októbra je opäť článok A. Maťašíka: „Začína sa nová epocha dejín ref. cirkvi na Slovensku“, ktorá je zrejme reakciou na uvedené skutočnosti.

Začína sa nová epocha dejín ref. cirkvi na Slovensku

V utorok 12. októbra schválila vláda Česko-slovenskej republiky na návrh ministra vrátra V. Noska osnovu zákona o štátnom občianstve osôb maďarskej národnosti. Podľa tejto osnovy, ktorá po schválení Národného zhromaždenia stane sa právnou normou, nadobudnú čl. štátne občianstvo osoby maďarskej národnosti, ktoré majú bydlisko na území CSR a ktoré boli dňa 1. novembra 1938 jej štátnymi občanmi. — Toto ustanovenie neplatí však pre osoby, ktoré sa ťažko prevynuli proti Republike alebo jej ľudovodemokratickému zriadeniu. Pre nadobudnutie čl. štátneho občianstva je podmienkou, aby uvedené osoby maďarskej národnosti, sčítali do 30 dní odo dňa, kedy zákon nadobudne účinnosť sľub vernosti Československej republike. Týmto zákonom definitívne sa rozriešia štátno-občianske pomery maďarského obyvateľstva v Republike, tak ako si toho vyžadujú nové priateľské vzťahy k nášmu ľudovodemokratickému maďarskému susedovi.

Toto sme čítali v tieto dni v dennej tlači (Východoslovenská Pravda zo dňa 14. októbra 1948). Kým tieto riadky budú čitatelia Kalvínskych hlasov čítať, možno, že osnova už bude prejednaná Národným zhromaždením a stane sa zákonom. Vzhľadom na usnesenie [stredného] výboru KSS, vedúcej to politickej složky slovenského národa, nebudú asi na osnovu prevedené podstatné zmeny a čoskoro stanú sa v smysle tohto nového zákona maďarskí členovia našej cirkvi plnoprávnymi štátnymi občanmi našej Republiky a tým aj spoluzodpovednými za ďalšie riadenie osudov našej reformovanej cirkvi.

Obdobie desaťročného provizória v správe našej cirkvi sa teda chýli ku koncu. Organizačný výbor mal úprimnú snahu skončiť toto provizorium už začiatkom roku 1947, ale vec zasela práve na otázku štátneho občianstva. Vtedy totiž boli vypísané a aj prevedené voľby do ústavodarných synodý našej cirkvi, ale len malý, priam nepatrný počet zvolených synodálnych poslancov mohol sa preukázať svedectvom o štátnom občianstve, takže synoda nemohla byť zvolaná.

V dohľadnej dobe však bude táto základná prekážka odstránená a budú sa môcť previesť doplnujúce voľby, aby sme s Božou pomocou čím skôr mohli predložiť vláde novú ústavu našej cirkvi.

Mnohí naši maďarskí členovia ťažko niesli, že ústrednú správu našej cirkvi majú v rukách duchovní a svetskí členovia cirkvi slovenskej národnosti. Naplnení maďarským nacionalizmom pokladali všetko slovenské za protimaďarské a domnievali sa, že v našej cirkvi možno jej slovenskú menšinu zahriať nejakým prázdnyim prízvukovaním platnosti litery skostnatelého, z ducha Apoponyvských čias vzniklého zákona, alebo znemožniť usmerňovanie cirkvi vedomou a do očí bijúcou sabotážou všetkého cirkvi našej prospešného, čo nariadení alebo na ňom sa usniesli Slováci, cirkvej dočasne spravujúci. Opyľovali vedomými nepravdami a polepšovali nielen vedúcich činiteľov reformovanej cirkvi v Ma-

ďarsku, ale aj medzinárodnú protestantskú verejnosť tak, že keď sa nedávno chystala spoločná konferencia protestantských cirkvi Maďarska a Československa v Biatnom Potoku, mali tam delegáti organizačného výboru ref. cirkvi na Slovensku prísť priam akoby na lavicu obžalovaných a ich sudcami mali byť úradní delegáti reformovanej cirkvi Maďarska.

Pri všetkých týchto obžalobách zabúdali však tí, ktorí na organizačný výbor útočili, na tú skutočnosť, že obyvatelia CSR maďarskej národnosti neboli svojich práv pozbavení usnesením organizačného výboru, ale dekrétom prezidenta Republiky, vydaným so súhlasom vtedajšej vlády.

Tým, ktorí článkami v maďarskej tlači i podávaním skreslených informácií o pomeroch v ref. cirkvi na Slovensku do cudziny na organizačný výbor útočili, bolo iste veľmi dobre známe, že podľa ustanovení cirk. ústavy z r. 1904-1907, ktorá zásadne platí v našej cirkvi až doteraz, nemôže byť nikto v našej cirkvi duchovným, kto nemá štátne občianstvo a kto neovláda štátnu reč. Ale nevideli a nechceli ani vedieť o tom, že organizačný výbor ponechal každého duchovného na jeho pôvodnom mieste, pokiaľ mu daly pokoj štátne orgány, a že disciplinárne nestihol organizačný výbor ani jedného duchovného, i keď bolo k tomu v niektorých prípadoch dosť príčin, len preto, že organizačný výbor videl biedu, v akej žijú naši farári a ich rodiny. Dokonca kde seniorálne, slobodne volené sudy boli veľmi prísne, snažil sa organizačný výbor dôsledky ich usnesení mieriť.

Kritikovia organizačného výboru nevideli, že napriek ostrému nátlaku so strany štátnej správy, aby niektorí duchovní boli okamžite premiestnení na iné pôsobisko, organizačný výbor hájil autonómiu cirkvi a neprestal štátnej správe zdôrazňovať, že v našej cirkvi platí zásada slobodnej voľby duchovných, takže organizačný výbor nemá práva duchovných prekladať. Organizačný výbor odporučal dotýčeným duchovným, aby sa dali zvoliť do iných sborov, no toto odporúčanie niektorí pokladali za útok na ich osoby so strany organizačného výboru.

Kritikovia organizačného výboru nebrali na vedomie, že to boli práve členovia organizačného výboru, ktorí príkro odsudzovali nekresťanskú ľahostajnosť, ktorú prejavovali naše vládne miesta voči v biede sa nachádzajúcim a žobrajúcim našim farárskym vdovám a penzistom. Nám, Slovákom to bolo často až neprijemné, keď sme verejne museli pranievať toto nesociálne a nasrzkre nesocialistické chovanie sa našich vládnych miest voči slabým a poníženým.

Kritikovia organizačného výboru nechceli nič vedieť ani o tom, že organizačný výbor dal možnosť zástupcom maďarských sborov účastiť sa zasadnutí org. výboru s hlasom poradným, čoho využili maďarské sbory len jediný raz. Taktiež si nevšímali tieto nacionalisti, že pred každým vážnejším rozhodnutím, ktoré by sa vážne dotýkalo nášho cirkevného života, svolával org. výbor spoločné porady všetkých slobodne voľ-

ných zástupcov seniorátov, ktorých mienku pokladal org. výbor pre svoje usnesenia za väzbné. Nie raz zisťoval org. výbor vo vážnych veciach aj mienku jednotlivých sborov pomocou dotazníkov a pod.

A nie je to oboť so strany slovenskej, keď na úkor slovenského sboru a seniorátu postaral sa org. výbor o duchovné zapatrienie do Ciech a na Moravu presídlených maďarských veriacich?

To všetko kritikovia org. výboru nevideli a o tom ani vedieť nechceli. Škoda. Bol by totiž dnes náš prechod k ústavnej správe cirkve o mnoho hladší, kľudnejší a bratakejší. Väčšina z týchto nevených kritikov je síce už v Maďarsku, ale niektorí sú ešte tu. Pravda, ani vo vlastných seniorátoch nemajú rozhodujúce slova a ani ho mať nebudú, pretože ich sbory ich poznajú a vedia, že títo ľudia nechcuť dnes cirkev budovať, ale búrať. Lebo na nacionalizme, tým menej na šovinizme sa cirkev budovať nemá. — Cirkev je a ostane nadnárodným i nadtriednym spoločenstvom tých, ktorí Pána Ježiša Krista uznávajú za jediného svojho Pána a pre ktorých je Jeho slovo základnou normou viery i života.

Pred desiatimi rokmi, keď Hitler so svojimi pomocníkmi zničil slobodu v Európe, bolo treba v cirkvi našej zachraňovať, čo sa zachrániť dá. Väčšina sborov našej cirkvi pripadla dočasne do Maďarska a včlenila sa do rámca generálnej ref. cirkvi v Maďarsku. Na Slovensku zostali sbory si zvolili organizačný výbor, ktorý sa snažil za každú cenu udržať jednotu cirkvi bez ohľadu na národnosť jej príslušníkov. Kto je aspoň trochu oboznamený s tým, čo prežívaly sbory ref. cirkvi na Slovensku počas klérofasistického obdobia Tiso-Tukovskej vlády, ten vie veľmi dobre, že z vtedajších maďarských sborov na Slovensku najrozumnnejšie a najkalvínskejšie stanovisko zaujímal sbor bratislavský. Lenže rady bratislavských cirkevných predstaviteľov sa nepozdávaly tým, ktorým aj v cirkevných veciach boli smerodajnými katolícki grófi Esterházy a Čáky.

A po oslobodení bol tu vládou schválený najvyšší správny orgán reformovanej cirkvi, ktorý za svoju povinnosť pokladal ujať sa správy celej cirkvi, tedy aj sborov z prinavráteného územia do tých čias, kým zo slobodných volieb nevýjde nová synoda, ktorá upraví ďalšie pomery našej cirkvi.

Táto doba už nie je ďaleko. Akonáhle sa začne udeľovať štátne občianstvo obyvateľstvu maďarskej národnosti v CSR, bude organizačný výbor pripravený na prevedenie volieb do synody a na odovzdanie správy gen. ref. vŕkvi na Slovensku do rúk tých ľudí, ktorí budú mať dôveru všetkých našich sborov. A tým nastane nová, dúfajme, že kľudnejšia a požehnannejšia, epocha novodobých dejín našej cirkvi na Slovensku. Som presvedčený, že nás nebudú v našom poŕinani ovplyvňovať nič iného ako snaha, aby sa medzi nami podľa apoštolského napomenutia všetko dialo v láske, slušne a podľa poriadku, aby meno Pána Ježiša Krista bolo medzi nami zvelebené a aby sa medzi nami zvýšila sláva trojjediného Boha.

Andrej Maťašík, duch. podpredseda OV.

V Kalvínskych hlasoch č.18 z 15. októbra 1948 je v rubrike „Bez komentára“ uvedený článok, „Úprava postavenia osôb maďarskej národnosti“

Je to článok prevzatý z *Nového slova* zo dňa 1. októbra 1948 z pera *Dr. Gustáva Husáka*, kde sa píše, že obyvatelia maďarskej národnosti dostanú všetky občianske, demokratické a politické práva, ktoré Ústava pre svojich občanov zaručuje.

V Kalendári reformovaných kresťanov na rok 2000 je uverejnený zoznam zborov a ich duchovných z pera *Juraja Halása*, vtedajšieho duchovného v Bežovciach.

Udáva, že v roku 1948 v Humennom pôsobil duchovný *Vojtech Nitray*. Túto skutočnosť podporuje zápis v matrike, kde ako vizitátori sú uvedení 4. júna 1948 *Vojtech Bittó* a *Vojtech Nyitray*. Služby Božie Vo Vranove nad Topľou v maďarskom jazyku v rokoch 1949 – 1950 vykonával *Vojtech Bittó*, ktorý tak isto v roku 1949 konal služby Božie v Humennom, ale už v slovenskom jazyku.

Rok 1949

Od roku 1949 až po súčasnosť sa zachoval pokladničný denník, z ktorého sme získali veľa informácií.

Z roku 1949 sme v našom archíve nenašli okrem 13 čísiel časopisu Kalvínske hlasy, žiadne písomnosti.

Vieme však, že cirkevný život sa oživil, ako v Humennom, tak aj vo Vranove nad Topľou.

29. júna 1949 sa konalo v Humennom Seniorátne valné zhromaždenie. Zbor sa na túto významnú udalosť dôkladne pripravoval. V kostole opravili podlahu o čom svedčí zápis v pokladničnej knihe, kde sú uvedené výdavky za kúpu dosiek vo výške 2 680,- Kčs za ich ohobľovanie 190,- Kčs a za práce pri ich položení 1 500,- Kčs. Vtedy bol prepísaný aj nápis nad kazateľnicou z maďarčiny do slovenčiny. Za túto prácu bolo zaplatené maliarovi 350,- Kčs.

Listy

Vážená redakcia,

posielam Vám malú kritickú poznámku, týkajúcu sa nepekneho zlozvyku, ktorý som si povšimnul pri návšteve jedného z Vašich kostolov:

Vďačím pánu farárovi Mafašikovi za to, že som sa mohol zúčastniť seniorálneho valného zhromaždenia v Humennom. Rád som si vypočul časové a výstižné kázanie, so záujmom som sledoval zpravu pána seniora Contofalského o v našej práci i živú debatu, ktorá sa po nej rozvinula. Ale o tom sa ažda dozviete z povolanejšieho pera než je moje. Mňa, ktorý som bol prvý raz v kalvínskom kostole, sa veľmi dotkla iná vec. Všimnul som si toho, že niektorí veriaci v kostole plúvali na podlahu. A to je dôvod, pre ktorý tieto riadky píšem. Nemám v úmysle sa šíriť o tom, že podobné počínanie v spoločných miestnostiach je nezdravé a neestetické, ale chcem sa krátko opýtať:

Odrážil by sa niekto plávať v dome svojho pána, alebo v úrade svojho predstaveného? Iste, že nie. A nie je ažda chrám domom Hospodinovým, domom Pána pánov a Kráľa kráľov? A nie je takéto chovánie, o ktorom som sa zmienil, Jeho urážkou?

Prosím bratov ktoréhokolvek sboru, ktorých sa táto poznámka týka, aby o nej aspoň trochu premýšľali a druhý raz sa lepšie ovládali. Ušetria tak často i nepriaznivý dojem, ktorý vyvolali u svojich návštevníkov.

*Luhomír Chyba,
z Dejvického sboru v Prahe
cirkve českobratskej evanjelickej.*

O tejto udalosti máme informáciu a čísla 13 Kalvínskych hlasov z roku 1949, i keď poznámka autora nie je lichotivá, kvôli dokumentácii ju uvádzame v plnom znení.

V čísle 17 Kalvínskych hlasov zo dňa 15. septembra je uverejnený článok vtedajšieho kurátora *Štefana Csontos* (vid' foto) s veľavravným názvom: „*Radosný deň vo Vranove*“.

Zo sborov

Radosný deň vo Vranove

Prvé správy, ktoré mi doniesol brat Št. Mižák o Vranove, boli veľmi smutné. Hovoril o troch, štyroch ref. veriacich. Smutné správy boli aj o cirk. majetkoch tamjšej cirkvi.

Časom sa ukázalo, že veru je tam aj kurátor, aj presbyteri a aj veriaci.

Dohovorili sme sa s vdp. farárom pinkovským a humenským administrátorom Vojtechom Bittom a po dopoludňajších bohoslužbách v Humennom, odcestovali sme poobede na svätodušné sviatky do Vranova, kde už brat Št. Mižák pekne všetko pripravil, kostol dal vyčistiť a veriach upovedomil. Začiatok bohoslužieb bol o pol 6. hodine.

Naše duše milostivý Boh naplnil radosťou, keď sme pozreli na plný kostolík. Veru, viac veriach prišlo do kostola ako sme očakávali. Pri speve „Duchu svätý, príď, naplň nás darmi svojimi, ktoré Ty máš“ som spozoroval, že vranovskí veriaci veru slzili.

Dojemné bolo pozeráť na slzy. — slzy radosti, — že milostivý Boh im dopomohol poslúchať bohoslužby od r. 1944 teraz prvý raz.

A pri podávaní Svätej Večeri Pánovej veru skoro všetci veriaci plakali, že po toľkých rokoch môžu užít Večeru Pánovu. Videl som, že moja práca na poli cirkvnom nebola daromná.

A po bohoslužbách sme sa veru dozvedeli, že sú tu ešte viacerí veriaci, ktorí neprišli, nakoľko nevedeli istotne, že budú bohoslužby. A keď sme odchádzali z pozdravom „dobrú noc“, odpoveď na to bola „do vídenia“. Áno, my to tiež hovoríme s láskou, že do vídenia.

Štefan Csontos, kurátor, Humenné.

Príjmy zboru pozostávali prevažne z cirkevnej dane, milodarov a ofier (peršeľu), z nájmu za farský byt a uvedený je aj príjem vo výške 3 500.- Kčs za farské pozemky.

Výdavky boli na cestovné pánovi farárovi *Vojtechovi Bittóovi*, na odmenu zvonárovi, zaplatené bolo poistenie proti požiaru a daň z nehnuteľnosti. Zakúpená bola aj kniha matrík, pretože predošlá sa stratila počas evakuácie.

Príjmy spolu činili	20 138,20	Kčs
<u>Výdavky</u>	<u>15 605,20</u>	<u>Kčs</u>
Zostatok	4 533.-	Kčs

Pod vyúčtovaním sú podpísaní kurátor pokladník *Štefan Csontos* a presbyteri *Ladislav Török* a *Ladislav Gutray*.

Z hľadiska celej Reformovanej cirkvi a nekatolíckych cirkví vôbec, bol rok 1949 prelomový a štátne zákony prijaté v tomto roku na dlhé roky, prakticky do roku 1989 ovplyvnili fungovanie cirkevného života a životy duchovných a veriacich.

Dňa 14. októbra 1949 boli prijaté cirkevné zákony, podľa ktorých sa zriadil Štátny úrad pre cirkevné veci a to č. 217 a 218, ktorý upravil hospodárske zabezpečenie evanjelických cirkví. Jedným z kľúčových ustanovení bol tzv. štátny súhlas, t. j. duchovný mohol vykonávať službu v cirkvi len po predchádzajúcom súhlase štátu, na Slovensku to bol Slovenský úrad pre veci cirkevné v Bratislave (SLOVÚC). Taktiež štát dozeral na majetok cirkví (prevažná časť majetku, t. j. školské budovy a časti pozemkov už boli poštátnené), na vyučovanie náboženstva, predpisal znenie sľubu vernosti Československej republike a určoval spôsob odmeňovania a sociálneho zabezpečenia duchovných. V právomoci mal aj kontrolu hospodárenia cirkví. Všetky nariadenia boli uverejňované v Cirkevnom vestníku, ktorý bol bezplatne zasielaný všetkým farským úradom. V archíve nášho zboru sa zachovali niektoré čísla od 1. ročníka v roku 1950 do roku 1954.

Prelomovým podujatím v živote reformovanej cirkvi bola pastorálna konferencia všetkého duchovenstva na Slovensku. Zvolal ju Organizačný výbor po porade so seniorátmi a za miesto konania sa po dohode určilo Komárno. Konferencia sa konala v dňoch 15. a 16. marca 1949. Ako je uvedené v čísle 4 Kalvínskych hlasov, konferencia sa mala konať s vedomím rešpektovaním slovensko – maďarskej rovnoprávnosti. Tak sa aj stalo a všetky prednášky boli prekladané do oboch jazykov a služby Božie a modlitby boli dvojazyčné. Konferencie sa zúčastnil aj vysokovážený člen výboru Svetovej rady cirkví profesor Husovej fakulty v Prahe Dr. *Jozef Hromádka*, ktorý okrem iného ponúkol možnosť štúdia pre reformovaných teológov a zriadenie maďarskej katedry či oddelenia. Tak so súhlasom štátu potom vymenovali za profesora *Štefana Turnského* a za docenta *Kálmána Tótha*. Zaujímavá je skutočnosť, že duchovný predseda Organizačného výboru, senior *Ján Tomašuľa* predniesol otvárací prejav v oboch rečiach.

Z príležitosti konferencie sa konalo aj Valné zhromaždenie Jednoty reformovaných duchovných v ČSR a za predsedu bol zvolený komárňanský duchovný *Zoltán Galambos*.

Rokovalo sa o zvolaní Synody, ktorá by pripravila novú Ústavu.

V septembri 1949 sa uskutočnili vo všetkých zboroch voľby do Synody. Zoznam riadnych i náhradných členov je uverejnený v čísle 22. Kalvínskych hlasov, pričom sa tu stretávame s menom *Imricha Vargu*, duchovného v Rimavskej Sobote, ktorý sa neskôr stal dlhoročným biskupom. Do Synody bol zvolený aj *Pál Czeglédy*, farár z Levíc, ktorý bol uznávaným odborníkom na cirkevné právo.

Synodný prípravný výbor v dňoch 14. a 15. decembra v Košiciach uskutočnil redakciu návrhu ním vypracovaného návrhu cirkevnej Ústavy a bola zaslaná jednotlivým zborom na posúdenie.

Rok 1950

V Kalvínskych hlasoch č. 4 z roku 1950 je informácia, že podľa hlásenia seniorátnych úradov ku dňu 1. januára 1950 mala Reformovaná cirkev 134 400 duší v 260 matkocirkevných zboroch. Obsadených bolo 170 farárskych staníc a jedna kaplánska stanica. Stav v seniorátoch bol nasledovný:

<u>Seniorát</u>	<u>Počet matkocirkví s filiálkami</u>	<u>Počet veriacich</u>
1. Komárňanský	50	35 848
2. Tekovský	31	12 988
3. Gemerský	36	21 997
4. Abaúj – turnanský	14	6 097
5. Toryský	14	7 187
6. Hornozemplínsky	18	6 374
7. Dolnozemplínsky	18	11 526
8. Užsko – laborecký	10	6 229
9. Užský	14	6 140

Organizačný výbor Generálnej reformovanej cirkvi na Slovensku zriadil aj misijný výbor, ktorého predsedom bol *Koloman Tóth* z Komárna. Členmi boli *Ján Čontofalský*, senior z Lastomíra, *Karol Urban* z Bátky, *Daniel Végh* z Čalova, *Ján Vaszily* z Trhovišťa, *Zsigmund Csukás* zo Šamorína a *Alexander Csatlós* z Veľkých Kapušian. Zapisovateľom bol *Ján Vaszily*.

11. - 15. apríla 1950 sa uskutočnil v Košiciach vnútromisijný kurz a konferencia duchovných Reformovanej cirkvi na Slovensku, ktorého sa zúčastnilo 94 duchovných.

Prednášku na tému: „*Vnútorne obnovená cirkev v službách mieru*“ mal docent J. Jeschke, z Husovej fakulty v Prahe. Celé jej znenie je uverejnené v Kalvínskych hlasoch č. 7 a 8.

V tomto roku sa konalo aj viacero mierových konferencií. Jednou z nich bola aj mierová konferencie duchovných všetkých cirkví na Slovensku 4. decembra 1950 na Sliači. Za reformovaných duchovných prehovoril *Andrej Maťašík*, generálny tajomník ev. reformovanej cirkvi.

ANDREJ MATÁŠÍK,

generálny tajomník ev. ref. cirkvi.

Keď v zastúpení prítomného i tu neprítomného duchovenstva reformovanej cirkvi na Slovensku pozdravujem túto krásnu jednomyseľnosť a duchom odhodlania k boju za mier sa vyznačujúcu konferenciu kresťanských duchovných ČSR, dovoľte mi, aby som sa poďakoval našim duchovným — delegátom varšavského II. svetového kongresu obrancov mieru za to, že nás vo Varšave zastupovali a že nám tak významným a aj ráznym spôsobom tlmočili odkaz tohto veľkého zhromaždenia národov.

Je to odkaz, ktorý nemôžeme iba trpné vziať na vedomie, ale musíme v tom vidieť významný povel k čo najväčšej aktivite. Veď Pán Ježiš slovami podobenstva nás tiež vyzýva: „Choď na moju vinicu a pracuj!“ Nebuď pohodlný a od práce sa neodťahuj. Kresťanstvo vo svojej podstate nie je fatalistickým očakávaním, čo nám prinesie budúcnosť, ale aktívnou pomocou ubolenému ľudstvu, ktorého časťou je ten náš drahý ľud, medzi ktorý nás do svojej služby postavil náš Pán a Spasiteľ Ježiš Kristus. Budme skutočnými milosrdnými samaritánmi, budme skutočnými šíriteľmi lásky a pokoja. Pomáhajme nášmu ľudu cestou verného tlmočenia plnosti a záväznosti zvesti Božieho slova a cestou konkrétnej rady a pomoci k pokojnej prestavbe našej krásnej vlasti v krajinu trvalého pokoja a blahobytu, v krajinu socializmu. Každá dedina a každá osada má svoje problémy a úlohy. Pomáhajme, kde môžeme, aby náš ľud bol skutočne novým ľudom, aby mohol radostne budovať nový, lepší svet.

Ja tu dnes rád konštatujem, že v našej reformovanej cirkvi na Slovensku patrí už minulosti nedôvera a nepriateľstvo medzi jej maďarskou a slovenskou složkou. Dnes si už vieme dôverovať a sme schopní úprimne spolupracovať a som presvedčený, že v krátkej budúcnosti bude to ešte jasnejšie zvýraznené.

A keď dnes tak ako pred 5 mesiacmi v Luhačoviciach opäť sedíme pospolu duchovní všetkých kresťanských cirkví Slovenska a radíme sa, ako v duchu Kristovom pomôcť nášmu socialistický zajtrajšok budúcemu drahému ľudu, nech je to pre všetkých nás záväzkom, aby sme si aj prakticky na našich sboroch dôverovali, aby sme pestovali vzájomnú úctu a snášanlivosť a aby sme navždy odstránili starú nedôveru, hašterenie sa, vzájomné podceňovanie a náboženský antagonizmus. Ak by sme neučinili, čo je v našich možnostiach v záujme pokoja a bratstva na našich dedinách, akým právom by sme sa chceli nazývať tvorcami pokoja, ktorých blahosláví náš Pán?

Odsudzujeme podpaľačov vojny v meradle svetovom, či sú to kapitalistickí zbrojáři a imperialistickí angloamerickí politici, či je to politický Vatikán alebo reakčné vedenie Svetovej rady cirkví, ale súčasne sa zaväzujeme, že budeme každodenne odhaľovať a odsudzovať rušiteľov pokoja na našich dedinách, aby naše budovanie malo skutočný úspech a aby na ňom plne spočinulo božie požehnanie.

Podopierajme ramená nášho ľudu a tešme sa z toho, keď počujeme jeho hlas, vyjadrený práve v jednej z Horových básní, ktorá hovorí, že najkrajším a najdrahším slovom nášho ľudu, ktoré je i v tejto básni vyjadrené, je slovo mier.

Rok 1950

Od roku 1951 sú zachované zápisnice zo zasadnutí presbytérií, pričom zápisy z niekoľkých rokov chýbajú.

Administrátorom zboru bol farár *Vojtech Bittó*, ktorý do zboru na služby Božie dochádzal.

24. mája 1950 zomrel hlavný kurátor zboru *Vojtech Helmeczi*.

Pohrebné obrady vykonal *Ján Čontofalský* a administrátor zboru *Vojtech Bittó*.

Dňa 2. júla 1950 sa zišlo mimoriadne zasadnutie presbyteria, aby si uctili jeho pamiatku. Od týchto čias sa už nevolil hlavný kurátor, ale vo funkcii pokračoval kurátor a pokladník *Štefan Csontos*.

Zo zachovaných záznamov v pokladničnej knihe je známe, že príjmy boli tvorené z obvyklých zdrojov, a to z cirkevnej dane, milodarov a ofier do kostolnej pokladničky. Príjem bol aj z nájmu farskej budovy, v ktorej býval nájomník pán *J. Zbor* a platil 150.- Kčs mesačne.

Zbor dostal aj významný príspevok z Generálnej cirkvi v sume 7 881.- Kčs, ktorý bol použitý ako plat kazateľovi *Gutraymu*.

Výdavky boli najmä na cestovné trovy farárovi, odmeny kostolníkovi a neskôr na plat *Ladislavovi Gutraymu*, učiteľovi na základnej škole, ktorý viac rokov pôsobil ako kantor a laický kazateľ.

Uvedená je aj daň z nehnuteľnosti, administratívne výdavky, vodné a stočné, kominárske poplatky a pod.

Príjmy spolu činili	24 860.-	Kčs
Výdavky spolu	24 797,30	Kčs
Zostatok	62,70	Kčs

Podpísaní sú kurátor a pokladník *Štefan Csontos*, presbyter *Ladislav Török* a vizitátor *Ján Čontofalský*.

Z roku 1950 sme v archíve našli list z Okresného národného výboru (ONV) v Humennom – oddelenie pre veci cirkevné, kde cirkevný tajomník žiada o zhotovenie súpisu cirkevného majetku v zmysle SLOVÚC.

**Slovenský úrad pre veci cirkevné
v Bratislave.**

Cis. 871/1950—IV/1.

V Bratislave dňa 21. januára 1950.

Vážený pane!

Naša ľudovodemokratická republika sa postarala nielen o číslané zabezpečenie duchovenstva, ale prevzala aj starostlivosť o cirkevný majetok. Doba nedostojného postavenia duchovenstva, ktoré sa muselo zdĺhavými prosbami obracať o poskytnutie podpory na kostolné potreby a opravy kostolov na rôznych patrádov, už skončila.

Ľudovodemokratická republika aj napriek veľkým ťažkostiam vývojovým 5-ročným hospodárskym plánom si predsavzala zachrániť cirkevné pamiatky pred istou skazou. Mnohé prosébné listy duchovných o podporu dosťujú na opísanie katastrofálneho stavového stavu kostolov, ktorý svedčí o nezdolnej hospodárskom režimu na udržanie cirkevného majetku.

Na získanie prehľadu o potrebách cirkevného majetku prevedie sa jeho súpis. Za tým účelom zasielame pripojené 3 formuláre a prosíme, aby ste ich vyplneniu venovali značnú pozornosť, lebo je to i vo Vašom vlastnom zduje, aby tento majetok bol správne zachránený.

Dva vyplnené formuláre sú určené pre cirkevného tajomníka ONV, ktorý si ich najneskôr do 10 dní osobne u Vds prevzame.

Ďakujeme Vám.

Za povereníka:
Dr. Halm v. z.

V archíve je aj list z 25. apríla, kde ONV oznamuje, že nakoľko majiteľ – Reformátska cirkev Humenné na predmetnej pôde nepracuje, táto sa vykupuje. Jednalo sa takmer o 2 hektáre pôdy.

Príloha: 34. mája 1950.

Okresný národný výbor v Humennom.

Značka: 611-25/4-1-50-T/1.

Humenné, dňa 25. apríla 1950.

Internátna cirkev v Humennom

rozhodnutie o výkupu pôdy podľa
§ 1 ods. 3 zák. č. 45/1948 Sb.

V ý m e r

Okresný národný výbor v Humennom po vykonaní pokračovaní podľa
§ 10 ods. 1 zák. č. 45/1948 Sb. o novej pozemkovej reforme rozho-
dol takto:

Štát vykúpi podľa § 1 ods. 3 zák. č. 45/1948 Sb. z Vašeho pozemko-
vého vlastníctva tieto neobhospodávané pozemky zapísané v pozemkovej knihe zápis-
nici číslo.....
611 a 1420
1475, 1476, 3739
parc. čísla.....

a to:				
role v rozmeroch	1	ha	54	04 m2
luky:		ha		m2
záhrady, vinice		ha		m2
ostatné rybníky		ha	23	06 m2
zastavaná plocha		ha		m2
neurobná pôda	1	ha	94	41 m2

spolu.....
Nakoľko vlastníci uvedené pozemky uvedené v katastrálnej pohľadnici zo dňa.....1950
zemiak. pozemkovej reformy zúčastní sa.....kat. územie.....
parc. čísl.
vo Vašom vlastníctve.....

O nariadení na výkupnú pôdu bude rozhodnuté zvláštnym výmerom.

D o v o d y :

Nakoľko majiteľ na predmetnej pôde nepracuje v súlade s na-
hodením zákona č. 45/1948 Sb. o novej pozemkovej reforme, ktorá pôdu vykupi štát
bez záhrady na výmeru pôdy.

Proti tomuto výmeru je prípustné podať odvolanie do 15 dní odo dňa
nariadenia na územnom úrade pôdohospodárstva a pozemkovej reformy v Bra-
tislave, cestou ORN v Humennom.

O tom sa upovedomuje:

- 1./ stránka.....
- 2./ Os. štátne majetky n.p. v Bratislave.
- 3./ Pracovná skupina pre PPR v Bratislave.
- 4./ KVV, národný podnik v Bratislave.
- 5./ PRN odbor 3/3-2 v Bratislave.
- 6./ PPR odbor 3/3-4 štatistik v Bratislave.
- 7./ Riaditeľstvo štátnych majetkov ako nápr. správa v Štrážskom.
- 8./ MNV.....
- 9./ MNV.....
- 10./ Okresný národný výbor v Humennom.

predseda ONV.....

PREHĽAD o stave majetkoprávneho usporiadania nehmuteľného majetku neoprávnené odňatého v r. 1948 - 1950

Majiteľok B/ pôda v kat. území	Hutenné	Rozloha v ha	Vlastník (pôdda poz. Kmh)	Uživateľ (kempš)	Nárokované na vrátenie	Nárokované náhrada	Nenárokované dnrované - štátu resp. štyim	Poznámka
Kmzsa výška	Parcela číslo	Druh pozemku				Emenda vznik		
811	1435	Hutenné Rolie nepoľná pôda	1,54 84	Evr. reforem cirkiev Hutenné +	ANO v celistvosť			9
811	1436	Hutenné Rolie nepoľná pôda	23,06	Evr. reforem cirkiev Hutenné *	ANO v celistvosť			
1419	2202	Hutenné Kol'a	28,34	Spojens. protestanstvá cirkiev Hutenné	ANO v celistvosť			
1419	3743	Hutenné Cesta - voľa	22,76	Spojens. protestanstvá cirkiev Hutenné	ANO v celistvosť			
1419	3776	Hutenné Cesta - voľa	2,38	Spojens. protestanstvá cirkiev Hutenné	ANO v celistvosť			
1419	3777	Hutenné Cesta - voľa	15,55	Spojens. protestanstvá cirkiev Hutenné	ANO v celistvosť			
1419	3778	Hutenné Cesta - voľa	8,34	Spojens. protestanstvá cirkiev Hutenné	ANO v celistvosť			
1419	3779	Hutenné Cesta - voľa	17,30	Spojens. protestanstvá cirkiev Hutenné	ANO v celistvosť			
1419	3780	Hutenné Cesta - voľa	12,14	Spojens. protestanstvá cirkiev Hutenné	ANO v celistvosť			
1420	3739	Hutenné Cesta - voľa	16,51	Spojens. protestanstvá cirkiev Hutenné	ANO v celistvosť			

Rok 1951

Hneď v januári a to 25. sa uskutočnila v Košiciach Mierová konferencia, ktorej program a diskutujúci sú rukou dopísaní na pozvánke:

Žalm: 23.

Môj dobrý pastier Hospodin je Boh sám
ja pri ňom v ničom nedostatku nemám,
po zelených ma pastvách Slova pasie,
z tichých vôd dáva k životu piť, k spásu,
z mdlôb kriesi, hojne dušu moju hostí,
po cestách vodi ma spravodlivosť.

P R O G R A M

dvojkrajovej mierovej konferencie ref. a ev.a.v.
duchovenstva, konanej v Košiciach dňa 25. januára 1951.

- 1./Modlitba, žalm a privítací preslov: br. senior Tomašula, duch.
predseda OV gen.ref.cirkvi.
- 2./Prejav zástupcu SLOVÁCU. *poslanec Gombala.*
- 3./Prejav zástupcu Čsl.výboru obrancov mieru.
- 4./Mierové preslovy: Ján Chabada, gen.taj.ev.a.v.cirkvi.
Andrej Matášik, gen.taj.ref.cirkvi.
- 5./Diskusia. /Pre každý diskusný príspevok je vyhradený čas
15 a 7 minút /
- 6./Prijetie rezolúcie a schválenie pozdravných telegramov.
- 7./Zaključujúci prejav a modlitba: br.J.C.Handzo, farár prešovský.
- 8./Hymna.

*isbiteri Szeged, a.v.; Urbán, Károly a.v.; László, Batta
(mad.) (Csernák a.v.) (mad.)
Kasencs, a.v.; Csontosfalvi; Heryek, a.v.; Malicko
Könyves (mad.); Mikalides a.v.; Slovák.*

V druhom januárovom čísle Kalvínskych hlasov z roku 1951 je obsiahly článok „Pripravujeme sa na Synodu“, kde sú zhrnuté poznatky z prípravy Ústavy pod vedením Pála Czeglédyho.

Ústavodarná Synoda sa zišla v Bratislave dňa 3. a 4. augusta 1951. Na Synode vo voľbách bol za duchovného predsedu zvolený Ján Tomašula, za svetského

predsedu *Vojtech Ozorovský*. Za prvého duchovného podpredsedu bol zvolený *Imrich Varga*, za svetského podpredsedu Dr. *Imrich Soós* z komárňanského seniorátu. Za druhého podpredsedu bol zvolený *Eduard Vágó* z komárňanského seniorátu a za svetského druhého podpredsedu *Bartolomej Csáji* z abauj – turnianského seniorátu.

Za duchovných synodných zapisovateľov boli zvolení *Štefan Thége* – *Konkoľy* z gemerského seniorátu a *Ján Čontofalský* z užsko – laboreckého seniorátu. Za svetských synodných zapisovateľov boli zvolení Dr. *Ladislav Šutka* z užského seniorátu a *Ludovít Rácz* z tekovského seniorátu.

Za synodného hospodára bol zvolený *Koloman Végh* z komárňanského seniorátu.

Po odhlasovaní Ústavy Predsedníctvo Synody dňom 6. augusta 1951 prevzalo administratívnu správu Generálnej cirkvi od Organizačného výboru. Slovenský úrad pre veci cirkevné dňa 22. októbra pod číslom 2288/1951 leg. vzal novú Ústavu so súhlasom na vedomie a tak ju synodné predsedníctvo dňa 6. novembra 1951 aj vyhlásilo.

5. - 7. decembra 1951 Synoda opäť zasadala v Košiciach a zvolila 14 stálych členov Synodnej rady. Na jej čele stálo Predsedníctvo synody a jej členmi boli duchovní a svetskí predsedovia a podpredsedovia zvolení na Synode v Bratislave.

Synoda prijala aj smernice pre vypracovanie jednotlivých štatútov. Ústava a štatúty boli postupne uverejňované v Cirkevnom vestníku, a to dvojazyčne, slovensky a maďarsky.

Tak isto Kalvínske hlasy začali v roku 1951 vychádzať v oboch jazykoch. Maďarsky názov je odvtedy – „*Kálvinista Szemle*“.

Dňa 10. júna 1951 bolo uskutočnené mimoriadne zasadnutie presbytéria. *Ladislav Gutray*, ktorý bol v tom čase kantorom a laickým kazateľom, informoval, že Krajský národný výbor, cirkevné oddelenie v Prešove poskytne na opravu kostola a farskej budovy 50 000.- Kčs a zbor môže uskutočniť opravy až do výšky 80 000.- Kčs.

Najnutnejšie opravy sa mali týkať:

- oprava veže a hviezdy na kostole
- schodišťa vo veži
- zábradlia na chór
- podesty
- oprava zvona

Farskú budovu bolo potrebné ovakovať a vymaľovať, opraviť plot a železné brány a opraviť celý plot pred kostolom.

Opravu mal vykonať Stavebný kombinát v Humennom.

O vysviacke hviezdy sa dozvedáme z Kalvínskych hlasov v čísle 21. - 22 z 30. novembra 1951, kde čítame:

Dňa 11. nov. toho roku prežili sme krásny deň v Humennom. V tento deň totiž konala sa vysviacka novej hviezdy, ktorá zdobí náš chrám. Vysviacku previedol senior Ján Čontofalský. V rámci slávnosti slovom Božím poslúži br. Gustáv Kmoško, ev. a. v. farár z Kladzian. Vysviacka sa konala za spolnúčasti ev. a. v. cirkevného sboru. Jak je krásne a jak utešené keď bratia v jednomyseľnosti prebývajú.

Ku príjtomným sa prihovoril cirkevný referent ONV v Humennom, ktorý vo svojej reči zdôraznil veľké úsilie, ktoré vynakladá náš štát, na udržanie mieru vo svete. Dôkazom toho je, že sa stará nie len o postavenie tovární, škôl a nemocníc, ale dbá i o to, aby v našej vlasti boli postavené, prípadne opravené aj kostoly. Aj v Humennom totiž opravy na fare i kostole boli prevedené za pomoci štátu.

Pri dokončení tohoto diela v Humennom pocítovali sme úprimnú vďaku naproti Všemohúcemu, ktorý nás so svojou milosťou sprevádza.

Ďakujeme i nášmu ľudovodemokratickému štátu, ktorý nás v tomto šľachetnom diele cestou svojich úradov podporil a tým i jeho dokončenie umožnil.

Účastník.

V pokladničnom denníku o týchto opravách nie je záznam. Uvedené sú príjmy z milodarov a ofier do pokladničky.

Najviac výdavkov tvorili odmeny *L. Gutraymu*, cestovné pre pána seniora *J. Čontofalského*, ktorý slúžil v Humennom, odmena zvonárovi, výdavky spojené s vizitáciou, poplatky pre mesto.

Z údržbárskych prác je uvedená len kúpa dvierok na komín a klampiarske práce vo výške 624.- Kčs

Príjmy činili	14 865,20	Kčs
<u>Výdavky</u>	<u>14 509,20</u>	<u>Kčs</u>
Zostatok	356.-	Kčs

Podpísaní sú *Ladislav Gutray* ako ref. kazateľ a *Štefan Csontos* ako kurátor a pokladník.

Vizitáciu dňa 14. júna 1951 vykonali – senior *Ján Čontofalský* a farár *Štefan Abary*.

Rok 1952

V zápisnici z presbytéria zo dňa 14. apríla 1952 je uvedené, že administrátorom zboru bol vdp. senior *Ján Čontofalský*.

Predmetom rokovania bolo vymáhanie nájomného od *Jozefa Zbora*, bankového úradníka a jeho manželky *Heleny*, ktorí do februára 1952 bývali vo farskej budove a nemali vyrovnaný nájom.

22. júna 1952 sa konali voľby kurátora a presbytéria. Na voľbách bol prítomný senior *Ján Čontofalský*, ktorý informoval, že do funkcií môžu byť volení muži i ženy, ak si plnia riadne povinnosti členov zboru.

Za kurátora bol jednohlasne zvolený *Štefan Csontos*, ktorý túto funkciu vykonával už predtým. Za presbyterov boli zvolení:

<i>Ladislav Török</i> ,	profesionálny fotograf
<i>Ladislav Kovássy</i> ,	majiteľ holičstva
<i>Ladislav Lipkovič</i>	majiteľ benzínovej pumpy a taxikár
<i>Andrej Kováč</i>	opravár v rušňovom depe
Dr. <i>Barnabáš Peley</i>	lekárnik
<i>Ol'ga Gräfingerová</i>	
<i>Rozália Kováčová</i>	

Vedenie pokladne zrejme prevzal *Ladislav Gutray*, záznamy z roku 1952, 1953, 1954, 1955 až do 1. apríla 1956 v pokladničnom denníku nie sú uvedené.

V archíve zboru sa zachovali pokyny SLOVÚC -u k vyhotoveniu a vedeniu inventára. Tento „Prehľad o majetku fary“ bol vyplnený 31. decembra 1952 a je podpísaný *Ladislavom Gutraym*, ktorý vtedy s rodinou býval vo farskej budove. Je uvedený prehľad pozemkov a budov, prehľad poistiek, inventár vo farskej budove, kostole i v knižnici.

Súpis majetku bol vykonaný dňa 30. júna 1952, kde sa ešte udáva výmera pôdy 3 hektáre, 33 árov a 80 m². Ako vieme, neskôr bola táto pôda vyvlastnená a tzv. „**vykúpená**“ štátom.

Redakciu časopisu Kalvínske hlasy v roku 1952 prevzal *Zoltán Galambos* z Komárna. Z informácií v nich uverejnených vieme, že všeobecná obnova funkcií, t. j. kurátorov a presbyterov sa mala ukončiť v júni 1952.

Do platnosti od 20. augusta vstúpili už aj viaceré štatúty.

Rok 1953

Z roku 1953 sa zachoval len jeden zápis z 2. marca z mimoriadneho zasadania presbytéria. Jej predmetom bola žaloba pána farára *Vojtecha Bittó* -a voči *Ladislavovi Gutraymu* o sumu 1 000.- Kčs, ktoré dala ako milodar manželka nebohého *Vojtecha Helmeczyho* a ktoré mali byť zapísané do knihy milodarov resp. Pokladničného denníka. *Vojtech Bittó* uvádzal, že *L. Gutray* tento obnos neodviedol do pokladne zboru. *L. Gutray* žiadal presbytérium o vydanie potvrdenia, že peniaze boli riadne zaevidované a vyúčtované v roku 1950. Presbytérium toto potvrdenie vydalo.

Zo zápisu v pokladničnom denníku z roku 1950 však tento údaj o príjme skutočne nie je uvedený.

Na služby Božie do Humenného dochádzal vdp. senior *Ján Čontofalský*.

V roku 1953 redakciu Kalvínskych hlasov – Kálvinista Szemle vykonával *Štefan Gaál* a sídlo bolo v Bratislave. V našom archíve sa zachovalo 11 čísiel.

Z informácií v časopise je známe, že senior *Ján Tomašul'a* odišiel dňa 15. júla 1952 na zdravotnú dovolenku a od 15. júla 1953 bol na dôchodku.

V čísle 2. z februára 1953 je uverejnený zásadný prejav synodálneho zastupujúceho generálneho seniora *Imricha Vargu*, kde sa hovorí o novom usporiadaní hraníc seniorátov. Tieto mali byť zhodné s hranicami územia jednotlivých krajov, resp. okresov.

Hranice nových seniorátov sa vymedzili nasledovne:

(Kalvínske hlasy, september 1952, č. 12)

„*Nové senioráty a ich hranice*“

1. Seniorát bratislavský
2. Južný seniorát nitriansky
3. Severný seniorát nitriansky
4. Seniorát banskobystrický
5. Západný košický seniorát
6. Východný košický seniorát
7. Seniorát prešovský, kam patrila aj michalovský a humenský okres

Synoda vyslala členov komisie *Imricha Vargu*, *Eduarda Végha* a *Juraja Gazdoviča*, ktoré sa konali od 12. do 17. januára 1953 vo všetkých siedmich

nových seniorátoch, kde boli zvolení funkcionári na 6. ročné volebné obdobie. Na zhromaždeniach už boli prítomní aj zástupcovia z krajských národných výborov.

O výsledku volieb do vrcholných orgánov reformovanej cirkvi na Slovensku sa dozvedáme z článku šéfredaktora *Štefana Gaála*, uverejneného v čísle 10 Kalvínskych hlasov z októbra 1953. Je osožné, tento článok si prečítať.

29.septembra 1953 sa konalo slávnostné zasadnutie Synody, kde za duchovného predsedu Synody Reformovanej kresťanskej cirkvi na Slovensku a súčasne za biskupa bol zvolený Dr. *Imrich Varga*. Slávnostný sľub vernosti republike zložil novozvolený biskup do rúk predsedu vlády *Viliama Širokého* dňa 12. októbra 1953.

Za duchovných podpredsedov synody a zástupcov biskupa boli zvolení *Eduard Vághó* a *Juraj Gazdovič*, náš neskorší dlhoročný duchovný.

